

Ur *Fjärde Internationalen* 4-91

Inger Björk

Har FSLN någon framtid?

När sandinisterna förlorade valet 1990 i Nicaragua blev det en chock för många som sätter solidariteten högst. Hur kunde de förlora? *Inger Björk* arbetade i fem år som biståndsarbetare i Nicaragua, varav två år som elektriker vid sjukvårdsministeriet i Matagalpa och tre år som koordinatör för UBV i Managua. I sin artikel "Har FSLN någon framtid?" gör hon en kritisk utvärdering av den sandinistiska historiens utveckling. Hur fungerade sandinismen, mitt under brinnande inbördeskrig, när det gäller demokrati, partisyn, massorganisationernas ställning? Vilken plats hade kvinnorörelsen?

Nicaragua var före revolutionen 1979 ett litet fattigt jordbruksland. USA tog kontroll över landet i långa perioder för att förhindra konkurrens till kanalbygget i Panama. Européer och amerikaner med kapital kom i omgångar för att odla kaffe, bomull eller föda upp boskap.

En liten borgarklass levde gott på sina stora gårdar. De importerade konsumtionsvaror och åkte utomlands på semester. Resultatet av Framstegsalliansen under sextioalet blev några mekaniska verkstäder och en liten kemisk industri. De flesta människorna levde antingen som fattiga småbönder utslängda uppe i bergen eller i gränsområdena mot Atlankusten på stora storgodsens som bredde ut sig, eller också som lantarbetare under miserabla förhållanden. De flesta var analfabeter. Barnadödligheten var stor.

FSLN, Sandinistiska nationella befrielsefronten, var en liten gerrillaorganisation som bildades under sextioalet för att ta makten från den lilla makteliten kring diktatorn Anastacio Somoza, med Kuba och de revolutionära gerillaorganisationerna i Latinamerika som förebild.

FSLNs historiska program från 1969 tar upp nationellt självbestämmande, behovet av ekonomisk utveckling med en jämnare fördelning av resurserna och social välfärd för folket. Carlos Fonseca, FSLNs grundare, var marxist och hade ett socialistiskt perspektiv på Nicaragua. Borgarklassen var missnöjd med Somozadiktaturen som lade alltmer jord, industrier och makt under sig med hjälp av armén.

FSLN splittrades i tre tendenser under sjuttioalet kring frågan om hur upproret skulle organiseras och vilka grupper som var viktigast att alliera sig med och organisera.

Tendenserna enades ett halvår innan upproret. Den tendens, terceristerna, som såg upproret som en omedelbar uppgift och som ansåg att en allians med borgarklassen var nödvändig för upproret fick ett dominerande inflytande inom FSLN. Motsättningarna handlade fortfarande om hur upproret skulle genomföras och inte så mycket om hur samhället skulle organiseras efteråt.

Det var relativt lätt att genomföra upproret i Nicaragua. Det fanns gerillagrupper med erfarenheter av tio års kamp. Borgarnas organisationer deltog enade och aktivt i upproret. Somozas oförmåga att förstå vilka förhandlingslösningar som var möjliga underlättade också. Sovjetunionen och öststaterna fanns som en motpol till USA och även om sandinisterna visste att de inte kunde räkna med lika omfattande stöd som Kuba så skulle en amerikansk invasion av Nicaragua inte ske utan motstånd från Sovjetunionen. De verkligt svåra problemen kom när FSLN skulle administrera och utveckla den nya staten.

Böndernas verklighet

Unga sandinister åkte ut på landsbygden och blev ledare i byar och i regioner som knappt existerade på någon karta, än mindre i någon statistik i landet. Sandinisternas erfarenheter kom huvudsakligen från livet i städerna, huvudscenen för upproret. En relativt liten grupp hade erfarenheter som gerillasoldater uppe i bergen. De hade haft "säkra hus" hos småbönderna i bergen, fått mat, mediciner och stöd från bondebefolkningen. Men bara några fåtal hade någon erfarenhet av de sociala relationerna mellan olika grupper på landsbygden eller böndernas arbete och problem.

I några områden blev det mycket snart problem. I Pantasma t ex exproprierade en ung sandinist snabbt storbönderna i Takten och delade ut jorden. Han fick hatet från de exproprierade emot sig – samtidigt som småbönderna var missnöjda för att deras problem inte löstes. Den unga sandiniststaten försökte ersätta de privata köpmän som betalade bönderna låga priser och gav städernas befolkning höga priser, med ett statligt distributionsnät. Det tog tid att bygga upp och det blev aldrig effektivt.

De privata köpmännen eller storgodsägarna hade lånat bönderna pengar till ockerränta och försett dem med varor till höga priser. Men nu måste bönderna själva stå för mycket av transporterna av sina produkter på dåliga vägar, de måste in till banken för att låna pengar och de kunde inte få tag i jordbruksredskap, kläder och annat som de behövde lika lätt.

Regeringen började reglera priserna och satte efter en tid mycket låga priser på baslivsmedel. Efterfrågan på billiga livsmedel från stadsbefolkningen och arbetarna i städerna var stor. För bönderna blev det billigare att köpa ris och majs från staten än att producera det själva. Småbönderna fick inte längre sälja kött och hönor som de ville, utan staten försökte kontrollera priserna. Detta ledde till stort missnöje och misstro på landsbygden. Småbönderna, som oftast bodde utspridda i otillgängliga trakter, fick liten uppmärksamhet.

Jordreformen gick långsamt. Kravet på jord kvarstod från många jordlösa. En del av somozagårdarna delades upp i kooperativ. Storgodsägare som lämnat Nicaragua efter revolutionen eller som uppenbart misskötte sina egendomar förstatligades efter hand och jorden delades ut till kooperativ men efter hand också till enskilda bönder. Men det motsvarade inte behovet. De statliga gårdarna och kooperativsektorn prioriterades fortfarande.

Lantarbetarna utan makt

Somozas jordegendomar omvandlades till relativt mekaniserade statliga gårdar som inriktades på exportjordbruk. Lantarbetarna fick snart en del förmåner på gårdarna. Man satsade på skolor, gratis lunch, en baskorg, men lönerna var låga. Mycket snart krävde kvinnorna inom lantarbetarfacket lika lön, dagis och skolor till barnen, betald ledighet vid förlossning etc.

Staten tillsatte administrationen för gårdarna. De flesta gårdarna hade bra produktion. Kriget förde med sig stora kostnader, speciellt för de statliga gårdarna som fick underhålla arméstyrkorna i området. Så småningom sammanfördes flera gårdar till stora företag. Besluten centraliserades och lantarbetarna hade relativt små möjligheter att verkligen känna att gårdarna var deras eller påverka besluten om skötseln.

Borgarklassen

Regeringen talade om blandekonomi och försäkrade att de inte tänkte förstatliga hela ekonomin. Den sandinistiska regeringen talade mycket om de patriotiska borgarna som skulle garantera produktionen inom den privata sektorn. Genom ekonomisk stimulans skulle de se till sina ekonomiska vinstintressen i första hand och till sina politiska ambitioner i andra hand.

Erfarenheten från Nicaragua visar att få borgare fungerade på detta sätt. Majoriteten visade misstroende mot regeringen genom att inte investera på sina gårdar utan suga ut vad som fanns, ta emot statens lån men hellre spekulera med pengarna eller investera dem utomlands. Majoriteten ingick aldrig någon politisk allians med regeringen utan samarbetade både med contras och med utländska intressen.

Den nuvarande premiärministern Antonio Lacayo är en av de som var borgare under revolutionen och som gjort goda vinster med flera företag. Undersökningar visade att både nationella och internationella företag gjorde goda vinster under revolutionsåren med en viss anpassning av produktion och administration. Den privata sektorn var alltid störst inom de flesta viktiga exportbranscher under hela revolutionen.

Arbetarna i städerna

Arbetarklassen i städerna har alltid varit liten i Nicaragua. 1986 uppgick den till 15 procent av den förvärvsarbetande befolkningen. Den låga utbildningsnivån har varit ett stort problem för industrialiseringen, liksom att Nicaragua saknar egen energiförsörjning, utvecklad infrastruktur och råvaror som metaller (förutom lite guld och regnskogar). Få industri- eller hantverksprodukter lyckades konkurrera på den internationella marknaden.

När den centralamerikanska marknaden upphörde att fungera i början av åttiotalet blev det stora problem för industrin att exportera. Arbetarna har av FSLN betraktats som revolutionens medvetna kärntrupp och fått bära mycket av krigets och de ekonomiska uppoffringarna på sina axlar.

Managua hade 250 000 invånare vid revolutionen. Man bedömde att staden på sin höjd skulle klara en halv miljon invånare med den infrastruktur som fanns. Tio år senare översteg befolkningen en miljon människor och fattigstadsdelarna runt Managua breder ut sig. Industrin och hantverket lyckades aldrig suga upp den arbetskraft som kom till städerna. Majoriteten av de inflyttade sysselsatte sig med försäljning på marknader eller i sina hus. De har varit missnöjda med regeringens försök att priskontrollera varorna och revolutionen har hela tiden haft lite stöd bland dem.

Första tiden rådde en stor förvåning över att den gamla statsapparaten och nationalgardet kunde rasa ihop så fort och definitivt. Alla möjligheter låg öppna för den nya staten. Det fanns stora förhoppningar om att mycket snabbt kunna utveckla ekonomin och höja levnadsstandarderna och sprida den sociala välfärden till befolkningen.

Unga människor, ibland inte många år över 20, skulle leda den nya statsapparaten. De sattes att administrera universitet, statliga gårdar och industrier. I början fanns stora planer på att planera den ekonomiska utvecklingen. Man bildade till och med ett planeringsinstitut, men det lades ner efter ett par år, liksom alla planer på att samordna och planera i stor skala. Man lyckades aldrig skapa en samordning av aktiviteterna mellan ministerierna eller mellan olika sektorer inom ekonomin. Det saknades teknisk och administrativ kompetens centralt och lokalt. Många av de som funnits försvann utomlands. De stora bidragsgivarna kom oftast från öststaterna.

De sociala reformerna

Redan första året genomfördes en alfabetiseringskampanj i landet. Tiotusentals ungdomar åkte under ett halvår ut på landsbygden och lärde bondebefolkningen att läsa och skriva. Det var första gången majoriteten av dessa ungdomar fick kontakt med landsbygdsbefolkningen.

Analfabetismen på landsbygden sjönk från över 80 % till under 20 %. Regeringen började bygga sjukstugor på landsbygden och sjukhus i städerna. Alla skulle få gratis sjukvård och gratis utbildning. Ambitionerna uppfylldes även om resurserna var små och utbyggnaden

fortsatte – trots kriget – främst med internationella biståndspengar eftersom överskottet från produktionen blev allt mindre att betala de sociala reformerna med.

Förutom nationellt självbestämmande, ekonomisk utveckling och social välfärd var ett aktivt deltagande en viktig del av den sandinistiska revolutionen. Man gjorde ingen åtskillnad mellan staten, partiet och massorganisationerna efter upproret. De flesta massorganisationer byggdes upp efter revolutionen. Ledarna utsågs av partiet och massorganisationerna upplevdes av ledarna som partiets sätt att föra ut sin politik till befolkningen.

Massorganisationerna

FSLN funderade aldrig på att massorganisationerna skulle ha någon självständig ställning i förhållande till partiet eller staten. Alla var sandinister med samma målsättningar. Vad som skulle göras om det uppstod intressekonflikter diskuterades inte.

I början fick massorganisationerna ersätta den icke-existerande statsapparaten. CDS-kommittéerna vigde folk i stadsdelen. Man tog hand om sociala problem tillsammans. När staten t ex ville genomföra förebyggande hälsovårdsprogram som vaccineringskampanjer inkallades CDS-kommittéerna och fackföreningarna att samarbeta med sjukvårdsministeriet. Ministeriet bestämde hur det hela skulle utföras.

Fackföreningar bildades där alla på en arbetsplats, från chefen ner till städerskan och vakterna, organiserades. Cheferna kom ofta att få ett oproportionerligt inflytande inom facket. De var ofta partimedlemmar och företrädde statens intressen som arbetsgivare samtidigt som de var fackföreningsmedlemmar. En svårlosbar motsättning. Man såg inte till klassintressen utan till om man var sandinist eller inte. På företagen företrädde fackförenings- och företagsledningen statens intressen: ökad produktion, bättre effektivitet och frivilligt arbete på övertid och de höll tillbaka lönekrav. Effektiviteten var ett stort problem de första åren eftersom arbetarna upplevde att arbetsplatsen var deras och identifierade mer arbete med utsveptning och förtryck.

Lantarbetarna och bönderna tillhörde från början samma organisation, trots att de hade så olika problem och behov. Detta speglar också sandinisternas bristande förståelse för problemen på landsbygden.

Kvinnorna

Kvinnorganisationen AMNLAE fick tidigt problem. I AMNLAE fanns kvinnor som ville ta upp kvinnornas utsatthet och ojämlikhet i förhållande till männen såväl på arbetet, i hemmet som i partiet. Kvinnorna i Nicaragua har det absoluta huvudansvaret för hemmet och barnen. Mannen har oftast ingen roll alls i hemmet.

Denna ojämna fördelning mellan könen har gjort kvinnorna trippelarbete – i hemmet, på arbetsplatsen och i det revolutionära arbetet. Många kvinnor har förvärvsarbetat inom främst den statliga utbildnings- och sjukvårdssektor som växte under revolutionen. Ofta har kvinnorna levt tillsammans med sina mödrar, som tagit hand om barnen. Av tradition har männen ofta flera kvinnor; det är troligen ett arv sedan den tid då majoriteten var lantarbetare och flyttade mellan skördarna i landet och hade flera familjer som kvinnorna var huvudförsörjare för.

Revolutionen gjorde mycket lite för att bryta detta. Det finns oerhört många starka kvinnor i Nicaragua som har burit stora lass och vuxit med detta. Men när uppoffringarna blev allt större, när den ekonomiska krisen blev allt värre, så drabbade det kvinnorna flerfaldt eftersom de hade det ekonomiska och känslomässiga huvudansvaret hemma.

Många män släppte dessutom inte iväg sina kvinnor till politiska aktiviteter utanför hemmet. Resultatet blev lägre medvetenhet hos kvinnorna, lägre deltagande och större risk att de blev missnöjda eller desperata.

Partiet ville under de första åren aldrig ta i kvinnofrågor som abort, lika lön för lika arbete, jämnare fördelning av hemarbetet och en större representativitet i ledningen för organisationerna.

Massorganisationerna hade en viss makt i samhället under de första åren. Regeringen bildade ett rådgivande statsråd med representanter från olika massorganisationer. Inför valet 1984 bestämde man sig för att ta bort statsrådet. Massorganisationerna skulle vara representerade i parlamentet genom olika sandinister som kom från organisationerna. Men det var inte samma sak. De satt som individuella sandinister och kunde inte ersättas vid behov av andra från organisationen. Massorganisationerna förlorade därigenom sin kanal till ledningen för att direkt påverka statsrådet

Vilken ekonomisk modell?

Sandinisterna hade en gigantisk uppgift framför sig: Att tillfredsställa de jordlösas hunger efter jord; att försöka sig på en självständig utveckling av landet; att höja effektiviteten på de exportproducerande gårdarna; att förädla produkterna inom landet; att diversifiera exportprodukterna.

Sandinisterna föreställde sig att de statliga gårdarna skulle bli motorn till en ekonomisk utveckling på landsbygden. Med stor teknisk och administrativ kapacitet och en maskinpark skulle de stimulera landsbygden runt omkring. De skulle garantera en ekonomisk utveckling. De försökte bygga upp en förädlingsindustri genom jätteinvesteringar i bl a en konserverfabrik och en central mjölkningsanläggning.

Flera ledare talade under de första åren om socialismen som revolutionens slutmål. Regeringen hade bestämt sig för en blandekonomi och ville inte förstatliga hela ekonomin. Detta berodde på den överhängande risken för en amerikansk invasion och att den inte heller trodde sig ha personella och ekonomiska resurser för att klara av det. Den kubanska modellen hade krävt ett ständigt tillflöde av ekonomiska resurser från Sovjetunionen, vilket Nicaragua aldrig kunde räkna med.

Förstatliga produktionen?

Många frågar sig om inte det inte hade blivit mycket bättre om sandinisterna hade förstatligat hela produktionen. Sandinisterna kontrollerade utrikeshandeln, bankerna och distributionen, men de hade inte någon riktig kontroll över produktionen, bara över de flesta råvarupriser av importerade produkter. Och de såg heller inte riktigt vilka resultat som olika åtgärder gav. De kunde inte bedöma prisbildningen riktigt och hur mycket pengar som försvann i olika steg i produktionen. Ineffektiviteten var stor och inte blev den bättre av inflationen, som snedvred alla priser och beräkningar.

Planeringen fungerade inte särskilt väl. Trots att landet producerade bomull lyckades man inte förrän sent, när det redan var svårt att få resurser, att starta tråd- och tygtillverkning. Man satsade varken på tillverkning av enklare produkter som jordbruksredskap, bekämpnings- och gödningsmedel och annat som bönderna på landsbygden behövde, eller på plantskolor och fröbanker. Cykeltillverkning prövades, men inga små reparationsverkstäder.

De första åren var förhoppningarna stora – och det fanns all anledning till det. 1982 var tillväxttakten 5 % och mycket hade återuppbyggts efter upproret. Men den positiva ekonomiska utvecklingen under de första åren vände snart:

- världsmarknadspriserna sjönk;
- otur med väderleken;
- det fanns inte längre någon marknad i Centralamerika;
- den ekonomiska blockaden ströp tillgången på reservdelar och råvaror och lån och dessutom den huvudsakliga marknaden för jordbruksexporten;
- de stora statliga investeringsprojekten motsvarade inte landets behov och blev en belastning för statens budget.

Jag är tveksam till om en total statlig kontroll av hela ekonomin hade varit bättre. Med den ineffektivitet som rådde inom den statliga sektorn, i synnerhet på central nivå, bristen på teknisk och administrativ kapacitet, det hierarkiska samhället som bara kopierades i alla verksamheter, så tror jag inte en sådan lösning hade gett något bättre resultat.

Jag tror att man hade behövt se över de sociala relationerna i arbetet och diskutera vad som verkligen var prioriterat att producera för att täcka landets, och i första hand landsbygdsbefolkningens behov; en utveckling på en nivå som majoriteten kunde omfatta och själva besluta själva.

Ekonomisk alfabetisering

Man talar i dag om ekonomisk alfabetisering som ett behov, d v s att ge bönderna i kooperativ och de administrativa ledarna för de statliga gårdarna kunskaper i hur man gör en kostnads-kalkyl och hur man beräknar för att se om man går med vinst. Och denna kunskap har ofta saknats. Priser har satts på måfå och mer utifrån de behov av pengar som gården eller företaget hade.

Det pågår en diskussion om möjliga modeller för en utveckling av fattiga jordbruksländer i tredje världen. Vissa sandinistiska ekonomer anser i dag att revolutionen borde ha satsat på och bör satsa på en inhemsk produktion av baslivsmedel och gå ifrån exportinriktningen på kaffe, socker, kött och bomull. Så småningom skulle en export av baslivsmedel till övriga Centralamerika kunna uppstå.

Nicaragua var tidigare självförsörjande, men har nu blivit alltmer beroende av import av baslivsmedel. Produktionen i landet borde anpassas till böndernas grundläggande behov: kullager i bondens enkla kärra i stället för traktorer, anpassad teknologi som många människor klarar av att omfatta själva och som genom alternativa energiformer tar hänsyn till miljön och den teknologiska nivån i samhället.

De anser också att jordreformen borde ha utvecklats mer radikalt och främst inriktats på småbönderna och i viss mån stimulerat dem att bilda kooperativ. Den sandinistiska regeringen utgick ifrån att om lantarbetarproletariatet på de stora gårdarna och på de statliga industrierna stärktes, så skulle det i en blommande ekonomisk utveckling också bildas ett arbetarparti som skulle kunna föra arbetarklassens krav framåt. På så vis skulle revolutionen föras framåt.

Krig och blockad

Alla revolutioner har fått räkna med imperialistisk aggression. Det gjorde den sandinistiska ledningen också – de förberedde sig både mentalt och praktiskt. Men de anade inte att de skulle tvingas försvara landet under åtta år mot USA-stödda trupper. De anade inte heller att det internationella panoramat skulle förändras så att motståndet mot USA-imperialismens intressen skulle minska så drastiskt i Sovjetunionen i slutet av åttiotalet.

Kriget som började 1982 förstörde mycket. Totalt dog 50 000 människor. Skadeståndskravet på USA var 17 miljarder dollar för allt som förstörts under kriget. En sjättedel av befolkningen har flyttat inom landet, de flesta från sina gårdar till städerna.

Kriget skärpte motsättningarna och missnöjet på landsbygden. Ena veckan blev bonden hotad av contras som åt upp hans ena ko. Nästa vecka åt sandinistarmén upp hans andra och sista ko (främst under de första årens krig, sedan försörjde de statliga gårdarna armén). Många tvingades p g a kriget flytta in till städerna eller till nybyggnadsområden. De visste inte hur de skulle odla andra grödor än de var varia vid. De ville inte leva så nära folk som de tvingades göra. De hade fortfarande mardrömmar om korna och grisarna som de lämnade kvar att dö.

För bönderna var inkallningen till kriget en katastrof. Det var bonden och hans söner som brukade jorden. Dog eller invalidiserades sönerna innebar det en stor ekonomisk förlust för bonden för han hade ingen som kunde ta över eller försvara jorden. På de statliga gårdarna och i kooperativen var de många att dela på arbetet.

Centralstyrning

Kriget förde med sig mer än materiella och personliga förluster. Det tvingade fram en centralstyrning. FSLN och sandinisterna gjorde ingen åtskillnad mellan parti och stat och massorganisationer i början. Den viktigaste uppgiften för staten och partiet blev att försvara det nationella självbestämmandet. Nu blev det så uppenbart att staten hade behov av att använda massorganisationerna för att mobilisera till försvaret.

Partimedlemmar sattes i allt högre utsträckning i ledningen för statsapparaten och kommunerna för att garantera regeringens planer och för att förhindra att contras skulle kunna bilda någon intern front i städerna. Det lyckades de aldrig med och detta visade på ett mycket avancerat säkerhetssystem och bevakningssystem i stadsdelarna.

Inte heller lyckades contras inta någon stad i Nicaragua, utropa det fria Nicaragua och be USA om hjälp att befria resten av landet. Regeringen lyckades genom mobilisering av folket få ett effektivt försvar.

Stadsdelskommittéerna

Sandinisterna inom stadsdelskommittéerna (CDS) fick i uppgift att övertala familjerna om att sända sönerna till militärtjänstgöring, mannen till frivilliga insatser i armén och försvaret av kaffeskörden. De uppmanade familjerna att delta frivilligt i kaffeskörden på de statliga gårdarna eftersom det krävdes mycket arbetskraft och att delta i olika politiska demonstrationer i staden. Men också att delta i bevakningen dygnet runt i stadsdelen för att ha kontroll över vilka som rörde sig där.

Sedan var det också sandinisternas uppgift att gå runt och meddela att mannen eller sonen var dödad eller låg på militärsjukhuset med benen avskjutna... Det var ofta kvinnor som var aktiva i kvarterskommittéerna medan ledarna oftast var män.

Kvinnoorganisationen användes huvudsakligen också för kriget. Under flera år byggdes en mödraorganisation för mödrar till stupade och inkallade söner upp. De kunde ofta inte försörja sig själva och hade obearbetade sorger. Att kollektivt tala om sin sorg och försöka hitta gemensam försörjning hjälpte dessa kvinnor mycket och de blev ofta aktiva i sina stadsdelskommittéer.

Fackföreningarna arbetade också för att inkalla männen. Man hade inte råd med lönehöjningar p g a kriget. Arbetarna på de statliga företagen blev oftare inkallade än de inom de privata företagen. Det blev längre och längre perioder allt eftersom kriget pågick. Och hela tiden blev förhållandena allt sämre. Familjen fick ut lönen och extra mat under inkallningstiden de första

åren, men inte mot slutet. En man hittade sitt spädbarn dött och sin kvinna halvsvaltande efter ett halvår i bergen. Detta skapade naturligtvis motstånd mot kriget.

1986 började FSLN inse att krigströttheten var stor, såväl när det gällde inkallningarna och den ekonomiska misären. I fackföreningarna införde man val inom de flesta branscherna för att få fram nya ledare som kunde få arbetarna att fortsätta att gå in i kriget genom att gå först själva. Men de började också ta upp arbetarnas mest akuta problem.

FSLN talade också om en nyorganisering av stadsdelskommittéerna. De flesta var då redan passiva. Bevakningen var inte längre allmän. Den nya kvartersorganiseringen kallades för den kommunala rörelsen och skulle ta upp de mest kända behoven i stadsdelarna. Dessa planer genomfördes inte förrän under 1988.

Många av de unga män som gjort militärtjänstgöringen var stolta över de deltagit i landets och revolutionens försvar. Armén var en politisk skola för många även om de utsattes för hård psykisk press. Kriget var huvudsakligen ett gerillakrig där man försökte lura in fienden i bakhåll – utan att någonsin se varandra. Ungdomarna lärde sig kadaverdisciplin och att inte ifrågasätta.

Kriget minskade demokratins möjligheter

Åren av krig minskade demokratins möjligheter. Det fanns de inom fackföreningarna som talade om att facket måste syssla med andra frågor än bara kriget och att driva arbetarnas krav på högre löner och bättre arbetsförhållanden. De ville också ifrågasätta chefernas arbetsstil även om de var partimedlemmar och ha rätt att besluta i frågor som rörde arbetarna. Och många inom kvarterskommittéerna ville sysselsätta sig med de dåliga vägarna i området eller det bedrövliga vattenledningssystemet i stället för inkallningen av männen.

Många duktiga och kapabla och mera kritiska och tänkande ledare knuffades bort under krigsåren. Kriget användes som ursäkt för att kalla många naturliga ledare för kontrarevolutionärer. En avvikande mening kunde räcka. Allt som kunde leda till splittring var farligt. Partiets medlemmar ansågs viktigare än någonsin och det var inte sällan som medlemmar som misskött sig inom en organisation eller i sitt arbete flyttades uppåt i någon annan struktur. Men ofta lämnades problemet utan åtgärd. Var det dessutom någon med militär bakgrund som man kritiserade så var det ännu mer omöjligt att göra någonting åt det.

1985-86 ändrade regeringen sitt förhållande till bönderna. Lånen till dem blev alltmer generösa. Bönderna lånade till en ko och betalade på g a inflationen tillbaka motsvarande en höna. De fick tillgång till sjukstuga och skola i närheten. Det minskade produktionsöverskottet sändes ut på landsbygden även när det var ransonering i städerna. De försökte få bönderna att sluta att stödja contras och visa att revolutionen var beredd att ge materiella förbättringar till bönderna. Men det var för sent. Misstron var redan utbredd. Regeringen förmådde inte heller genomföra sina planer i den omfattning de önskat på g a bristande ekonomiska resurser.

Partiet – staten – massorganisationerna

De som var kritiska ansåg att det fanns två sätt att utveckla revolutionen och vinna befolkningen för den om de inte redan var övertygade. Det ena sättet var att ge materiell bekräftelse på att revolutionen verkligen var ett alternativ. Detta lyckades bara under de första åren. Regeringen gjorde efter 1985 på så vis en kraftansträngning för att vinna bönderna och därmed kriget.

Det andra sättet förespråkades framför allt inom vissa kvinnogrupper och i spridda grupper som aldrig formerades som en opposition och gick ut på att ge människorna större möjlighet

att delta i besluten. Dyrks att föra ner besluten längre ner i strukturerna, visa förtroende för massorna och sluta vara paternalister i förhållande till folket och massorganisationerna.

Regeringen mobiliserade befolkningen i demonstrationer och kampanjer för att stödja olika steg i revolutionen. De politiska demonstrationerna hade mycket hög prioritet och sågs som en mätare på sandinismens och regeringens politiska stöd. Partiet och regeringen uppmuntrade folk att ses på gator och torg, så som man gjorde innan upproret.

Det vardagliga organiserandet i basen prioriterades inte lika högt. Partiet hade mycket väl kunnat driva sina frågor och låtit folket vara med och ta beslut och diskutera utvecklingen – även om diskussionerna och intressena hade gått emot regeringens planer.

Regeringen och partiets ledning var i stort sett samma personer och det var otydligt om man talade i regeringens eller partiets intresse, för dessa sammanföll inte alltid. Regeringen var skicklig på att mobilisera folk till stöd för sådant som de ville visa att de hade stöd för. Eftersom mobiliseringen inte skedde utifrån en organisering och intressen i basen så förekom det aldrig demonstrationer mot regeringspolitiken.

Revolutionens utmattning

1986-88 sinade statskassan, pengarna var slut. Produktionen minskade stadigt på grund av kriget och borgarnas ovilja att investera. Inflationen rusade iväg på grund av de höga försvarskostnaderna och genom ett desperat försök att fortfarande erbjuda utbildning och sjukvård till befolkningen.

Befolkningens läskunnighet på landsbygden sjönk åter på grund av att man inte kunde fullfölja utbildningen – även detta berodde främst på kriget.

Regeringen försökte genom åtgärder vid sidan om lönen upprätthålla en viss levnadsstandard hos befolkningen: baskorgen med livsmedel och andra basprodukter; gratis lunch på företagen; sjukvård på företagen; lågprisaffärer på arbetsplatserna... Men läget var uppenbart desperat.

Dessutom började det komma tydliga signaler från Sovjetunionen om minskat stöd därifrån. Åtminstone ledde inte regeringens resor dit med rop på hjälp till några som helst löften. Tvärtom. Inte heller fanns det något hopp om något större stöd från någon annan. Sverige var en av de stora bidragsgivarna på ca 50 miljoner dollar om året de senaste åren men detta täckte inte på långa vägar de stora hål som skapats i ekonomin.

Sedan 1987 hade Nicaragua också deltagit i en fredsprocess med övriga centralamerikanska presidenter för att få till stånd fred i regionen. Ett initiativ som USA inte såg med blida ögon. Men det blev ingen fred. Löftena från de andra regeringarna bröts, eftersom de till slut gick i USAs ledband. Bara eftergifter från Nicaraguas sida.... Att släppa alla före detta contras och medlemmar från Somozas nationalgarde... Ensidig vapenvila... Fördömmande av FMLN... Till sist tvingas FSLN att gå till val 1990.

Radikalisera ekonomin?

1988 stod Nicaraguas regering inför ett nytt stort val: skulle man försöka radikalisera ekonomin och ta över den ekonomiska kontrollen från de borgare som uppenbart saboterade produktionen? Eller skulle man anpassa ekonomin till de krav som Världsbanken och Valutafonden ställde för lån, och som överensstämde med USAs intressen, i hopp om att få pengar därifrån?

Det senare skulle innebära åtstramning av den statliga budgeten och därmed kraftiga nedskärningar inom den statliga administrationen och inom utbildning och sjukvård – revolutionens stolthet. Det skulle också innebära att de fria marknadskrafterna släpptes fria.

Det skulle i förlängningen innebära privilegier för storgodsägare och borgare och missgynna arbetarna och bönderna och öka klassklyftorna. Regeringen riskerade att förlora en del av revolutionens sociala bas.

Någon har definierat Världsbankens och Valutafondens politik som att de rika har för lite och de fattiga för mycket. De rika har för mycket skattepålagor och begränsningar för att göra de vinster de vill och de fattiga har för mycket – för höga löner, social trygghet i sjukvård och utbildning och de har till sist fackföreningar som gör dem starka för att ställa sina krav.

Minskande social bas

Sandinisterna valde det senare alternativet. Majoriteten inom den nationella ledningen ansåg att det första alternativet skulle ha lett till en omedelbar invasion av landet. Kanske bara ett inbördeskrig, men med en större bas för contras. De ekonomiska problemen skulle inte lösas och det skulle definitivt inte komma några resurser från utlandet – misären skulle öka ytterligare.

Jag tror att när man väl kommit så här långt så fanns det inte så många alternativ. I början av åttiotalet hade man kunnat välja en annan ekonomisk modell än den man valde. Med risk för invasion – som alltid vilat över Nicaragua – men med en bättre internationell balans som ändå inte hade gjort det så lätt för USA att invadera. Jag är inte så säker på att det hade inneburit en bättre ekonomisk utveckling eftersom man aldrig hade kunnat få samma omfattande ekonomiska stöd som Kuba fick. Man hade kanske kunnat anpassa sin ekonomi på annat sätt – till de inhemska behoven...

Sandinstregeringen valde en ekonomisk politik som anpassades till Valutafonden och Världsbanken. Under de två åren avskedades mer än 50 000 människor från statliga tjänster. Den statliga budgeten skars ner och det började märkas stora försämringar inom sjukvården. Det fanns t ex inga mediciner på sjukhusen eller i sjukstugorna på landet.

Storgodsägarna åkte runt i Managua i stora landcruisars som man inte sett tidigare. Det blev inga protester på gator och torg, vilket det säkert blivit i något annat latinamerikanskt land vid så tuffa åtstrammingsåtgärder. Det var som att folket förväntade sig att detta skulle ha effekt och att de drastiska devalveringarna skulle stoppa inflationen och förbättra ekonomin.

Ännu högre arbetslöshet

Men resultatet blev ännu högre arbetslöshet när hantverkarna och småindustrierna började gå omkull. Här hade revolutionen haft en viktig social bas. De människor som startat verksamheten hade sett sin produktionsenhet som en av revolutionens landvinningar. Många blev bittra mot sandinisterna efter detta. Inflationen blev 36 000 % under 1988 och även om läget förbättrades var den fortfarande hög under 1989 och i början av 1990. Klasskillnaderna ökade dramatiskt.

Den sandinistiska fackföreningsrörelsen bytte ut de fackliga ledningarna på de fabriker där de själva inte hade kontroll. Ofta med ojusta metoder, tex genom att arbetare från andra fabriker inbjöds för att kunna välja en ny facklig ledning. Man motiverade med att åtstrammingspaketet skulle slå så hårt mot arbetarna att det gällde att ha en fast och övertygad fackledning för att det inte skulle bli strejker och social oro på arbetsmarknaden, vilket skulle ha kunnat äventyra de ekonomiska reformernas effekt.

Men vi får ändå inte glömma att regeringen upplevde situationen som desperat när vi bedömer dessa åtgärder, som man knappast kan försvara.

FSLN – partiet

Med statsapparaten och massorganisationernas centralisering och all energi riktad på produktionen och försvaret fanns det mycket lite över för att ansvaret och besluten skulle växa. Det blev tyvärr så att många av de kritiska, de som tänkte och inte bara lydte order rensades ut.

Under många år var huvudparollen till den nationella ledningen ”led oss!” Auktoriteterna fick inte ifrågasättas. Inga fel kritiserades utåt och även om det förekom intern kritik så fick den inte något riktigt gensvar i form av bestraffningar.

De medlemmar som inte lyckades uppfylla sin kvot i produktionsbrigader, kaffebrigader, partiaktivitet eller i försvaret blev dock bestraffade genom uteslutning och andra sanktioner. En hel generation av unga människor har skolats i att lyda.

Min chef inom MINSAs i Matagalpa utbrast argt en gång när kvarterskommittéerna ville ifrågasätta läkarnas attityder mot patienterna på sjukhuset och själva undersöka dem: ”om det är något jag lärt mig inom FSLN, så är det att lyda.”

Den militära disciplinen behölls intakt även inom partiet i förhållande till ledningen. Detta var en nödvändighet under gerillatiden. Det upplevdes som nödvändigt under stor del av krigstiden. Resultatet blev att hierarkin i samhället återspeglades i partiet. Tyvärr växte det inte heller då fram ett nytt ledarskap under det dåvarande, som suttit på alla viktiga poster sedan upproret. Ett ledarskap som testades debatter och i konkret organisering och som kunde ta över.

Jag hittade bara diskussionerna om behovet av demokrati inom kvinnoorganisationerna. Där försökte man leta sig fram till ett annat sätt att organisera sig, där allas erfarenheter skulle komma fram. Allting skulle vara ett delat ansvar – vilket innebar att alla också hade ansvar för vad som hände.

Få partimedlemmar

Det var inte många partimedlemmar – som mest ca 10000 med periferi under revolutionsåren. Kraven var hårda på aktivitet och även på lydnad. Det fanns en sfär av mysticism kring hjältarna som dog och de levande ”comandantes” som varit gerillasoldater.

Barricada, partitidningen, skildrade ofta vanliga människors liv och upplevelser. Men det stod aldrig klart var gränsen mellan att vara en sann nyhetstidning och ett propagandabladd för partiet gick. Man skrev för att entusiasmera och förklara en politisk linje. Därför upplevdes siffror ofta inte som sanningsenliga utan som propaganda. Analyser var det inte så gott om i tidningen. Debatterna var inte heller så många.

Det var inom den nationella ledningen och möjligtvis inom den sandinistiska parlamentsgruppen som diskussionerna fördes inom partiet om det ekonomiska programmet eller viktiga eftergifter under fredsprocessen.

När det gäller frigivandet av gamla somzoofficerare, var majoriteten mot men kunde aldrig vara med och påverka beslutet. När nationella ledare kom ut för att ha seminarier och diskussioner med massorganisationerna så var det oftast fråga om att partiledningen förklarade en text som den skrivit. Därefter kunde de närvarande ställa frågor om den politiska linjen i texten och hur man kunde föra ut den, Men det förekom nästan aldrig att man ifrågasatte innehållet eller inbjöds till en diskussion.

Partiet inbjöd ofta till politiska demonstrationer. De blev särskilt viktiga under fredsprocessen 1987 för att förhandlarna från regeringen skulle kunna hänvisa till att stora mobiliseringar i landet stödde dem. Första åren deltog folk med glädje. Under senare år ordnade man

bussar från arbetsplatserna och det hände att om man bedömde att demonstrationen var tillräckligt viktig så blev alla lediga – den som inte deltog fick löneavdrag.

Det uppstod konflikter när småbönder långt uppe i bergen ville använda det enda fordonet för att transportera sjuka barn till sjukhuset i stället för att använda det till en demonstration. Partifunktionärerna vann oftast diskussionerna, men det lämnade ett misstroende hos bönderna. En grupp småbönder som höll på med ett brobygge utanför MuyMuy långt upp i Matagalpa-regionen menade att de inte hade tid att komma till en demonstration därför att det var så viktigt att bron blev klar tills kaffeskörden började. De tyckte att någon från partiledningen kunde komma dit och se hur revolutionen byggdes upp i det vardagliga arbetet, som gav mera effekt än att gå på demonstrationer.

Partimoralen

Det har talats mycket om moralen inom partiet. Var FSLN ett korrumpert parti med stora privilegier för ledningen? Utnyttjade ledningen och medlemmarna i ledande positioner sin ställning? En amerikansk journalist som var i Sverige för en kort tid sedan och som arbetat i många länder i tredje världen sade att han trodde att ett hederligare ledarskap med så kort avstånd till sitt folk som sandinistledningen var svårt att hitta någon annanstans i världen,

Det kan nog vara sant, Nicaragua är ett litet land. Det var ganska lätt att veta allt om ledarnas förhållanden såväl i det politiska arbetet som på fritiden. Alla kände till och skvallrade om det.

Men visst hade ledarna många brister – som politiska ledare och som människor. *Los comandantes* var legendariska sedan sin tid som hjältar i bergen. I regeringen omgavs de alltid av säkerhetsvakter och var relativt väl skyddade. De rörde sig i snäva kretsar. Majoriteten kom från den lilla överklassen i Nicaragua – dvs de som hade haft råd att ge sina barn studier vid universitetet. Ofta var en och samma familj splittrad mellan den oppositionella borgarklassen och de sandinistiska ledarna. Visst levde ledarna isolerat från sitt folk och kriget gjorde avståndet än större av säkerhetsskäl.

Vidare är alla i nationella ledningen män. De är uppvuxna med en machistisk tradition – inget ansvar i förhållande till kvinnor och därmed inte heller några riktigt nära och jämlika förhållanden. Det gällde inte alla men en del av dem. Visst utnyttjade flera av ledarna sin aura av guerrilleros (precis som rockstjärnor gör runt världen) i förhållande till såväl vuxna som väldigt unga kvinnor.

Borges älskarinnor

Skvallret gick om Tomas Borges älskarinnor och bilarna som de fick av statliga medel. Det fanns också en viss beundran inför att de var riktiga karlar när de var omsvärmade av kvinnor. Den värderingen delade många både kvinnor och män om just män.

Bayardo Arce försökte förföra många kvinnor, även utländska och utstrålade sin manlighet allt han orkade på politiska möten och vid andra tillfällen. Han har dessutom en Volvo 740 GL och han har använt ett auktoritärt och oförskämt sätt mot kamrater i partiet, Det är många som tycker att just han här att många fläckar på partiet, även om han samtidigt är en av de mer lysande analytiker som partiet har. Speciellt kvinnoorganisationerna har uppfattat honom som en mycket osympatisk ledare. Han har också tidvis varit ansvarig för just kvinnoarbetet i partiledningen.

Om man letar kan man nog hitta massor av fläckar på ledningen – behovet av kult kring sin person, impotensbesvär och en massa problem som föds också ur gerillalivet och den roll de spelar i ett parti där centraliseringen ger dem en orimlig maktposition i partiet. Själva

partistrukturen och maktpositionen korrupperar dem. Partiledningen bär ett stort ansvar för att de inte släppte fram könsrollsfrågorna i partiet. Då skulle man också ha kunnat tvinga fram ett annat beteende från ledningen i förhållande till kvinnorna. Men detta hade inget stöd i partiledningen.

Machoproblemet är lika stort i hela det nicaraguanska samhället. Kvinnorna på alla nivåer har mycket stora problem att hitta ansvarsfulla och jämlika relationer till män. Det är så mycket lättare att hitta starka och sympatiska kvinnor med en definierad roll i olika sammanhang än män. Det är en stor tragedi för båda parter.

Den stora krigströttheten

Efter mycket hårda strider mellan regeringen och contras inledde sandinisterna en ensidig vapenvila i början av 1988. Det blev ömsesidig vapenvila i mars samma år efter de första förhandlingarna med contras. För första gången kom människor från landsbygden på flera dagars vandring till sjukstugan i byn – de hade inte vågat gå dit förut p g a kriget. Men helt lugnt blev det aldrig och striderna var igång efter några månader igen.

Armén hade nu stora svårigheter att få ungdomarna att göra sin militärtjänstgöring. De unga killarna skickades efter tre månaders träning direkt till krigsområdena där de ingick i stridande förband. Ungdomarna hade kanske hunnit vara med i ett trettiotal strider under sina nära två år i armén och många hade dött. Armén fick använda tvångsmetoder som t ex att undersöka bilarna på vägarna för att se om det fanns ungdomar som inte hade sina militärpapper på sig.

I Matagalpa tog armén 300 unga killar i slutet av en fest och burade in dem under natten för att de skulle skrivas in till militärtjänstgöring dagen efter. 250 flydde under natten och militären lyckades inte hitta dem igen i deras hem i olika stadsdelar i Matagalpa. Kvinnorna vägrade att släppa in poliserna som retirerade under skurar av stenar. Kriget kunde knappast fortsätta länge till.

Valet 1990

1989 tvingades sandinisterna som ett led i fredsprocessen att genomföra val under följande år. Sandinistledarna sade länge att de inte skulle acceptera val och att demokrati inte i första hand innebar att rösta i riksdagsval utan att det handlade om människors reella möjligheter att i olika organisationer vara med och påverka sin vardag. Till slut accepterade de att hålla val och valkampanjen inleddes andra halvåret 1989.

Sandinisterna gjorde en mycket dålig valkampanj. ”Tuppen” Daniel Ortega framställdes som en stridstupp, oövervinnerlig och folkjär och en riktig karl. ”Allt skall bli bättre” var parollen. Det var det ingen som trodde på. Det fanns inte tillstymmelse till diskussion med folket om det svåra läget och de svåra problemen framöver, eller om den ekonomiska misären och kriget som aldrig tog slut.

Hur skulle man kunna lösa det tillsammans? Fanns det någon lösning? Var revolutionen slut? Fanns det någon energi över? Med parollen menade de att den sandinistiska regeringen genom valets legitimitet skulle få pengar från de internationella bankerna och att USA inte längre skulle kunna stödja contras och så skulle det bli fred...

Självsäkerheten om att de skulle vinna gjorde sandinisterna arroganta och överlägsna. De genomförde en personfixerad presidentkampanj i värsta amerikanska stil. Sandinisterna delade ut tröjor och kepsar. De drog massorna till jättemöten som liknade riktiga rockgalor.

Den vitklädda madonnan med fredsduvan som sitt tecken i en lyxig vit bil ingav mycket större förtroende. Hon skulle säkert kunna se till att allting skulle bli bättre. Sämre kunde det väl knappast bli för folket. Den politiska oppositionen hade en intelligensare valkampanj som

framför allt slog an på de kvinnor som var mödrar och hade upplevt sorg under kriget. Många kvinnor som inte klarade av att lösa familjens ekonomi och som var ensamma med ansvaret röstade på Violeta Chamorro.

Förändringar i världen

Världssituationen hade ändrats dramatiskt under andra halvan av 1989. Sovjetunionen och öststaterna rasade ihop som korthus och hamnade i ekonomisk kris. Maktbalansen försköts. Nicaragua hamnade på nytt på USAs bakgård utan skydd. USA-imperiet hade kommit tillbaka till Latinamerika för att stanna. De ville ha bilaterala avtal med varje land för att försäkra sig om billiga råvaror.

Den ekonomiska situationen tedde sig mörkare än någonsin. Olja för ca 200 miljoner dollar kom varje år från Sovjetunionen som ett långfristigt lån, liksom råvaror till industrin. Och en stor del av försvarskostnaderna betalades också av Sovjet. Vad skulle hända om nicaraguanska regeringen inte längre fick några pengar från Sovjetunionen? En resa till Europa strax före valet gav den sandinistiska regeringen stöd från Sverige och Norge men ingenting mer. Läget var förtvivlat.

Valförlusten

Så kom chocken. Ansiktsdragen präglades av gråt, bitterhet och oförstående. Handlingsförlamningen. Hur kunde det hända? Speciellt de sandinister som arbetat under stora uppoffringar genom årens lopp upplevde sig som svikna, slängda på sophögen. Hur kunde folk?

Särskilt bittert var det att många fattiga stadsdelar som verkligen hade fått pengar och projekt hade svikit sandinisterna helt. Några förklarade det med kriget. Det var många i fattigkvarteren som tyckte att det var de fattiga satarna som först togs ut till kriget. Det är sant att många familjer i finare kvarter skickade sina söner utomlands så att de slapp, men knappast i så många sandinistfamiljer.

I en del städer vann FSLN stort. I andra förlorade de lika stort. Det kan finnas historiska traditioner, släktskap och annat som förklarar detta. Men den främsta förklaringen är uppenbart vilken slags ledare FSLN haft på orten. Där avståndet varit stort mellan folket och ledarna. Där ledarna uppträtt överlägset och sett ner på folk. Där de varit paternalistiska och gett folk order från en piedestal – där blev de straffade. Där människor upplevt dem på sin sida, i kamp för jämlikare villkor och där ledarna varit rena från egna privilegier och korruption – där vann FSLN. Kriget är bara delvis en förklaring.

Den sandinistiska regeringen var mycket klar över att de skulle lämna över makten. Strax efter valet ordnade sandinisterna en stor demonstration i Managua där man deklarerade att man tänkte kämpa underifrån från basen mot den nya regeringen. Man skulle kämpa för att behålla grundlagen och för att behålla den nuvarande armén. Detta var ett av de viktigaste kraven.

Men de skulle också kämpa för att behålla revolutionens landvinningar – de sociala reformer som revolutionen genomfört och de subventioner som arbetare och småbönder fått för att motverka effekterna av kriget och valutafondspolitiken. Under de senaste två åren hade dessa landvinningar urholkats rejält. Ett krav för maktöverlämnandet var att contras avväpnades innan dess.

Snart utbröt aktiviteter på regeringsnivå. Nu gällde det att så fort som möjligt lagfästa revolutionens landvinningar. Detta hade man inte ansett nödvändigt under revolutionsåren. Den nya grundlagen antogs 1987 och därefter hade man påbörjat, men ännu inte avslutat, förberedelserna med arbetslagstiftningen, sociallagstiftningen etc. Nu skrev man också in

många nya paragrafer i den gamla arbetslagstiftning som härstammade från Somozas tid för att t ex garantera fackliga ledare mot avsked. Man försökte garantera de statliga tjänstemännen anställningstrygghet genom dekret i riksdagen.

Övergångsavtalet

Sandinistregeringen skrev under ett avtal med den nya regering som skulle tillträda – det s k övergångsavtalet. I detta fastslogs att contras skulle avväpnas, att armén skulle behållas som den var och att folket skulle få behålla de jordar och his som de fått av den sandinistiska regeringen genom jordreformen.

Sandinistregeringen delade ut mer jord under perioden februari-april än vad de delat ut sedan den förre diktatorns jordar fördelades. Det mesta var papper på jord till kooperativ och småbönder som sedan länge brukade jorden. Men i en del fall delades jord ut till partimedlemmar som under många år arbetat för partiet under revolutionen eller inom armén och som nu stod utan både försörjning och hus eller andra privilegier.

Maktskiftet

I april överlämnades makten till en ny regering som inte brydde sig om den nationella självständigheten. Som ville ha nära och vänskapliga relationer till USA, Valutafonden och Världsbanken. Som talade om ekonomisk utveckling genom att låta marknadskrafterna styra och de privata företagen blomstra. Som ville skära ner statens engagemang och styrning till ett minimum. Som sista punkt i programmet talade om att de fattiga måste få hjälp och stöd...

Den nya regeringens ambitioner märktes snart. Regeringen ville ta bort det nya dekret som gav statligt anställda anställningstrygghet. Den började också byta ut vissa tjänstemän inom ministerierna och skapade en lag som gjorde det möjligt för regeringen att välja de s k förtroendetjänstemännen.

Vilken tjänst som helst inom ministeriet kunde utnämnas till detta. Mycket snart lade regeringen fram ett förslag om återlämnande av jord till de gamla ägarna. De skulle få möjlighet att arrendera sina gamla gårdar under ett år. De skulle också ha möjlighet att anmäla till regeringen att de hade egendomar i landet och sedan få tillbaka dem eller kräva skadestånd från regeringen.

FSLN hade gärna velat se att avväpningen av contras avklarats innan maktskiftet. Förhandlingarna mellan contras och representanter för FSLN-regeringen, den nya regeringen och kyrkan gav inga resultat. När makten skulle överlämnas fanns inga riktiga garantier för avväpningen. I många stadsdelar fördelades vapen mellan sandinisterna p g a rädslan för inbördeskrig.

Hur stora motsättningarna var inom FSLN huruvida man skulle lämna över makten eller inte vet jag inte. Det fanns de som hade förhoppningar om att partiet skulle ge sig upp i bergen igen och föra en militär kamp mot den nya regeringen. Många förväntade sig hårt förtryck av sandinisterna och kanske inbördeskrig efter maktskiftet. Det fanns en väpnad contrasarmé i landet som upplevde att det var de som hade säkrat segern för UNO-blocket.

Är revolutionen möjlig?

De nationella ledarna inom FSLN uttalade sig inte mycket efter valnederlaget. Först att uttala sig var Victor Tirado som varit ansvarig för fackföreningsrörelsen och massorganisationerna inom regeringen och partiet. Han ansåg att det var omöjligt att genomföra några väpnade revolutioner under den rådande internationella konjunkturen. Det enda som revolutionära organisationer kunde göra var att delta i demokratiska val och i ett demokratiskt politiskt

arbete. Det gick inte längre att föra en väpnad kamp mot imperialismen och uppnå resultat. Många var förbluffade över och misstroga mot detta utspel.

Tomas Borge deltog i ett stort fackföreningsmöte och där uttalade han att sandinismens viktigaste princip var anti-imperialismen.

Han tyckte att FSLN måste återvända till mysticismen och hjältemodet som fanns inom partiet under gerillaåren, rannsaka sina egna fel under revolutionsåren, ge folket större inflytande i massorganisationerna.

Många hade förväntat sig att Borge skulle ha kommit med någon linje för partiets oppositionsarbete. De som trodde det blev besvikna. Makten lämnades över och den nya regeringen bildades. Det uppstod omedelbart en stark motsättning mellan vicepresidenten Virgilio Godoy och presidenten Violeta Chamorro. Godoy fick inga uppgifter i den nya regeringen och fick heller inte plats i regeringspalatset. Den enda uppgift han fick var att delta i förhandlingar med vice-presidenterna i Centralamerika om ökat samarbete och en möjlig gemensam ekonomisk marknad.

De övriga i regeringen var teknokrater. Ingen var ansluten till något parti inom UNO. De flesta hade varit utomlands under revolutionsåren och utbildats där.

Många hade anslutning till *Ciudad de Dios*, som är en religiös organisation med en viss anknytning och likhet med Opus Dei. Några var tidigare sandinister som arbetsmarknadsministern Fransisco Rosales och den nye inrikesministern Carlos Hurtado. Det fanns släktförbindelser mellan flera. Den viktigaste mannen i nya regeringen, Antonio Lacayo, var svåger till presidenten och hade varit en framgångsrik borgare i Nicaragua under revolutionsåren.

UNO-blocket bestod av en ohelig allians mellan fjorton partier. Åtta av dessa partier stödde Virgilio Godoy. De höger-reaktionära partierna inom UNO-blocket ansåg att sandinisterna hade fått för stort politiskt utrymme. De ansåg att sandinisterna fortfarande styrde landet genom att de kontrollerade armé och polis. De menade att den nya regeringen var oförmögen att regera.

”Vänstern” stöder högern

I UNO-blocket fanns allt från Somozas gamla liberala parti till några partier som man kunde ha förväntat sig utgöra en radikal opposition, nämligen det socialdemokratiska partiet, socialist- och kommunistpartiet.

Dessutom finns MUR, som inte var med i UNO-blocket och som framställde sig som ett vänsteralternativ till sandinisterna i valet och som fick en kandidat i riksdagen, Moises Hassain.

De första tre har ingen arbetarbas. När de föddes fanns det en anknytning till fackföreningsrörelsen, men nu har de ändrat karaktär. De anser att FSLNs största fel var att det var alltför radikalt och att det stötte sig med borgarklassen. De anser att den viktigaste uppgiften är att utveckla landet ekonomiskt – och detta kan bara borgarklassen göra. Vad Nicaragua behöver är en borgerlig demokrati och ett stärkande av den s k inhemska borgarklassen, som de anser kan agera oberoende av den imperialistiska borgarklassen.

Denna analys delar de med kommunist- och socialistpartier över hela kontinenten. Det är inte sant att borgarklassen i Nicaragua skulle vara särskilt oberoende eller ens önskar det. Sandinisterna förlitade sig också på en sådan patriotisk borgarklass och de upptäckte att den inte fanns – dess politiska intressen sammanföll snarare med imperialismens.

Alla fyra partierna har agerat som en enda mani stödet till regeringens politik. Ofta har de gått ännu längre. Kommunistledaren var den första att hälsa Enrique Bermudez (den gamle kände kontrasledaren) välkommen till det fria Nicaragua. De har ofta stött den högerreaktionära falangen kring Virgilio Godoy när det gäller privatiseringar och att ta bort alla garantier för det fattiga folket och arbetarna. Detta gäller även Moises Haissan, som blev utesluten ur MUR efter sitt första framträdande i riksdagen.

Av den politiska oppositionen utanför parlamentet har det inte märkts mycket efter valet. De kristdemokratiska partierna (som även Eden Zamora – ”comandante zero” – stödde under valkampanjen) har ingen aktivitet. De små vänsterpartierna PRT och MAP-ml har syns mycket lite. Dessutom slängdes de flesta av deras representanter ut från arbetsplatserna när sandinisterna tog över kontrollen av fackföreningarna under våren 1989. Den ekonomiska kris som förvärrats under 1990 har säkert bidragit till att de inte längre har samma möjligheter att ge ut propaganda.

Strejkvägen i maj och juli

Förhandlingarna med kontras intensifierades och det fanns ett löfte om avväpning i början av juni, men den skedde först i slutet av månaden av ca 20 000 kontras. Då hade fackföreningsrörelsen redan varit ute i strejker inom den statliga förvaltningen där många kände sina jobb hotade. I början av juli intensifierades striderna på arbetsplatserna och det var många frågor som aktualiserades.

Staten tänkte uppenbarligen inte investera några pengar inom den statliga industrin eller på de statliga gårdarna, vilket facket krävde. Det fanns långt framskridna planer på nedskärningar inom de statliga förvaltningarna. Inflationen fortskred trots ett nytt ekonomiskt paket från den nya regeringen och arbetarna krävde kompensation. Lantarbetarna kände sig hotade av privatiseringslagarna som regeringen insisterade på.

Julistrejkerne var ett socialt uppror mot den nya regeringens planer. Många kände sig hotade när det gällde sin egen och barnens framtid. Resultatet av strejkerna var att fackföreningsrörelsen skaffade sig ett politiskt utrymme i det nicaraguanska samhället. En rätt att delta i förhandlingar med regeringen. En rätt att vara med och fördela de resurser som man var säker att den nya regeringen skulle föra med sig till landet.

Militären användes inte som förtryckarinstrument under strejkerna. Regeringen beordrade ut militären, men FNT (den sandinistiska landsorganisationen) beordrade hem folket när militären plockade ner barrikaderna. Sedan kom de strejkande tillbaka och byggde upp dem igen. På så vis undvek man strider mellan arbetarna och armén.

Däremot blev det inbördes strider på arbetsplatserna mellan UNO-sympatisörer och sandinister som var organiserade i olika fackföreningar. De oppositionella fackföreningarna anknutna till kommunistpartiet, socialistpartiet, socialdemokraterna och kristdemokraterna fick efter valet stöd från regeringen för att utveckla sitt arbete på arbetsplatserna och växte en tid i styrka. Människor sårades och några dödades vid konfrontationerna. Fyra människor dödades under juliupproret men det var troligtvis före detta kontras som användes för att hjälpa till att slänga ut arbetare från fabriker eller störa barrikadbyggandet.

Ta makten igen?

Det fanns röster bland sandinisterna som ansåg att man i detta läge borde ha tagit makten igen. Fackföreningsrörelsen hade lamslagit landet. Armén stod på folkets sida. Regeringen var handlingsförlamad... Vad väntade man på? FSLN förhandlade med regeringen tillsammans med fackföreningsrörelsen och till slut avblåstes strejkerna. FSLN och fackföreningsledningen

ansåg inte att det var möjligt att ta makten. Svaret skulle fortfarande bara bli en invasion och stopp för eventuella resurser utifrån.

FNT gjorde erfarenheten att det var svårt att strejka på de statliga industrierna eller gårdarna. I en situation när staten inte investerade pengar så reagerade inte staten negativt på att arbetarna lade ner arbetet. Tvärtom påskyndades konkurserna och de troliga privatiseringen.

Löftena till contras

Regeringen lovade mycket till contras vid förhandlingarna inför avväpningen. Till slut hade regeringen lovat contras nästan en fjärdedel av landet i den femte regionen och ut mot Atlantkusten där de skulle bilda nya samhällen med skolor, sjukhus, bostäder och där de skulle kunna bli jordbrukare med alla resurser tillgängliga.

Men det kom inte mycket pengar. Alla avväpnade contras fick 50 dollar i månaden för basförnödenheter, först under ett halvår och sedan förlängdes detta stöd till den första juli 1991. En del fick jord i området men knappast några resurser för att bruka den. En del contras började ockupera redan existerande kooperativ och statliga gårdar där det fanns boskap och andra resurser för att bruka jorden.

Efter två månader lämnade större delen av contras det avtalade området och spridde sig över landet till de områden de kom ifrån. Regeringen fick i stället krav från många kommuner i landet på jord för att slå upp bostäder eller på jord och lån för att före detta contras skulle kunna bli bönder eller bosätta sig där.

De flesta förblev jordlösa. Flera tusen contrassoldater ville inte bli bönder. Många var psykiskt förstörda av kriget. De hade levt under många år i läger i Honduras där de fått mat och kläder mot att med jämna mellanrum delta i striderna. De klarade inte omställningen och en liten del av dem utgör nu delar av "re-contras" som rånar befolkningen på gårdarna, på vägarna och i samhällena. Den del av före detta contras som fortfarande kräver jord fortsätter att ockupera kooperativ och andra gårdar. En del av dem ingår också i "recontras".

I några fall har före detta contras kommit överens med bönderna om att dela på jorden eller bruka den tillsammans på en gård. På andra håll har jordlösa contras och bönder ockuperat privata gårdar tillsammans. Många har varit desperata i omgångar över att de inte kunnat lösa sin situation. Contras, som dragit sig till städerna, har ockuperat kommunbyggnader och gjort andra aktioner för att få en jordlott och byggnadsmaterial till sitt hus eller arbete.

USA snålar på bidragen

Alla var övertygade om att den nya regeringen skulle innebära fred och ekonomiska resurser från USA och de internationella bankerna. Men så blev det inte. USA har bara gett ett mycket litet bidrag, främst genom AID, sedan den nya regeringen trädde till makten. Det har heller inte funnits mycket att fördela. Pengarna som kommit har varit öronmärkta.

Resultatet av julistrejckerna blev marginellt rent ekonomiskt. En liten lönehöjning som mycket snart åts upp av inflationen och försäkringar om statsanställdas anställningstrygghet. Men de statliga förvaltningarna fick nästan inga ekonomiska resurser och tvingades börja avskeda anställda. Industrierna som inte heller fick några investeringspengar kunde leva på sina råvarulager eller sälja dem, men tvingades mycket snart att börja dra ner på sin personal. Samma gällde sjukhus och skolor. Och på de statliga gårdarna insåg arbetarna efter några månader utanstatliga investeringar att alla inte skulle få arbete. Avskedandena började.

Många menade att staten förde en mycket medveten politik att låta de statliga enheterna gå i konkurs för att tvinga fram privatiseringen. Jag tror att det var en blandning mellan en medveten politik och brist på resurser från regeringens sida.

Samförståndsförhandlingar

Fackföreningsrörelsen gick in i samförståndsförhandlingar med regeringen i oktober. Arbetarna hotade att strejka igen eftersom löftena inte hölls. Nu skulle regeringen föra förhandlingar med fackföreningsrörelsen och arbetsgivarföreningarna för att lösa de grundläggande problemen. För regeringen var det grundläggande problemet oron på arbetsplatserna. Det utländska kapitalet var inte intresserat av att investera så länge läget var så osäkert.

Regeringen ville också påskynda privatiseringen för att få pengar från USA, Världsbanken och Valutafonden. De hade ställt krav på privatiseringar för vidare lån till Nicaragua. Den stora utlandsskulden användes för att styra landet mot åtstramningspolitik och privatisering. Besluten om den ekonomiska politiken låg inte längre i Nicaragua även om regeringen i grunden ense om dem. Det statliga utrikeshandelsmonopolet avskaffades. Det blev fritt för privata banker och utländska investeringar.

Fackföreningsrörelsen gick med på regeringens privatiseringsplaner, men krävde att arbetarna skulle kunna bli ägare till en del egendom. De godkände regeringens devalveringsplaner för att stabilisera valutan (cordoban) och minska inflationen. Allt detta accepterade facket för att försöka undvika den massarbetslöshet på ca 30 000 människor som regeringen planerade.

I november 1990 blev det bråk i femte regionen. "Rädda demokrati-rörelsen" hade bildades av vicepresident Virgilio Godoy och UNO-borgmästaren (somosist) Arnoldo Aleman i Mangagua. Det var en sammanslutning av många UNO-borgmästare i landet, främst i krigsområdena.

I november var rörelsen mogen för ett första framträdande. Rörelsen, dit också excontras och en del UNO-anhängare anslöt sig, byggde barrikader i femte regionen och organiserade sig också i sjätte regionen.

Avsätt Ortega!

UNO hade vunnit stort i båda regionerna och där fanns en ansevärd mängd contras. Många byar dominerades helt av före detta contras. Regeringen inbjöds till förhandlingar. Rörelsen ställde i första hand politiska krav – avsätt Humberto Ortega och René Vivas som arméchef respektive polischef. Båda är sandinister. Avsätt Antonio Lacayo som premiärminister, som går sandinisternas ärenden. Ta bort militären från våra områden och ersätt den med landsbygdspolis bestående av före detta contras.

Rörelsen uttryckte ett direkt politiskt misstroende mot den sittande regeringen. Krav på jord som contras rättmätigt kunde driva var bara en sekundär fråga för denna politiska rörelse vars mål var att destabilisera regeringen.

Sandinisterna manade sitt folk till lugn och att inte låta sig provoceras. Det kom till sammanstötningar och många sårade och några dödade i Matagalpa-regionen när folk från samma rörelse skulle försöka få slut på en lärarstrejk och när före detta contras angrep en lastbil med civila. Regeringen gick med på de lokala kraven att ta bort militärförläggningar från vissa områden och ersätta militären med landsbygdspolis. De nationella kraven tillgodosågs inte.

Situationen var vid flera tillfällen mycket spänd och många trodde att risken för inbördeskrig var överhängande. Risk fanns för en splittring i partiet nu liksom i juli eftersom perspektiven skiljde sig drastiskt. En del sandinister speciellt de med erfarenhet från säkerhetstjänsten och det militära livet ville *darles plomo a los contras* (ge contras bly) och inte bara ta emot.

Åtstramning

Nästa konfrontation kom i parlamentet. Regeringen lade ett åtstramningsförslag inför nästa års budget. Utbildning och sjukvård skulle få lika mycket som förra året, vilket innebar en mycket stor försämring med tanke på de kraftigt höjda priserna och lönerna.

Regeringen föreslog också en kraftig sänkning av försvarskostnaderna. Regeringen hade skurit ner armén från 96 000 till 32 000 man. Nästan 50 000 hade varit unga killar som gjorde militärtjänstgöringen. Om man betänker att mer än hälften av armékostnaderna tidigare täckts av Sovjetunionen, så förstår man vad regeringens förslag skulle innebära.

Extremhögern ville sänka försvarskostnaderna ännu mer. Regeringen höll fast vid sitt förslag med sandinisternas stöd. Regeringen minskade armén med ytterligare 5 000 officerare. Virgilio Godoy som hade fått stöd av många av UNO-partierna under hösten ökade sitt inflytande bland UNO-partierna och många stödde hans förslag om radikalt sänkta försvarsutgifter.

Arbetslösheten började märkas påtagligt. Omkring 30-40 000 flyktingar, främst från Honduras, hade återvänt, liksom 20 000 contras varav majoriteten var arbetslösa. Från armén tillkom nu ca 20 000 arbetslösa. Från industrierna, de statliga gårdarna och den statliga administrationen hade ytterligare ca 10 000 människor avskedats under mindre än ett år.

FSLN stödjer

I början av mars i år lade regeringen fram sin ekonomiska plan. Förhållandet mellan cordoban och dollarn lades fast till förhållandet 5:1. Lönerna justerades så att reallönen sjönk med 50 %. Regeringen utlovade mycket hjälp utifrån om man lyckades med denna reform, vars huvudsyfte var att få ner inflationen. Nu krävdes stabilitet på arbetsmarknaden för att reformen skulle lyckas.

FSLN ställde sig bakom reformen och tillsammans skrev riksdagspartierna ett manifest i vilket de uppmanade alla sociala krafter att inte försöka sabotera reformen genom strejker och protester. Alla såg reformen som en förutsättning för att få utländska resurser. Sandinisterna skickade den före detta vicepresidenten Sergio Ramirez tillsammans med UNO-regeringen i samtal om ekonomiskt stöd till Nicaragua för att visa sin goda vilja att inte sabotera möjligheterna till ekonomiskt stöd till landet.

Det uppstod stora spänningar bland sandinisterna i samband med detta. Många arbetsplatser var ute i strejk redan innan den ekonomiska reformen och fler anslöt sig i protest mot reallönesänkningen. FNT-ledningen stödde strejkerna på arbetsplatserna dagarna efter den ekonomiska reformen trots motstånd från sandinistledningen. Dock ledde man inte strejkerna, som i juli förra året. Varje fackförening fick göra upp med sin egen arbetsgivare. Detta innebar att banktjänstemännen lyckades höja sina löner, liksom lärarna. Andra som inte hade samma förhandlingsläge fick ingen kompensation som t ex industriarbetarna eller lantarbetarna.

Sandinistregeringen hade efter valet antagit två dekret (85 och 86) som skulle garantera jordlotter och hus till de fattiga i städernas fattigkvarter. Den nya regeringen har velat ta bort dessa dekret. Och den kommunala rörelsen har uppmanat till strid. Det har pågått aktioner i olika städer. I Managua inbjöd rörelsen alla som inte hade papper på sina tomter och hus att skriva upp sig utanför kommunalhuset – nära 20 000 kom under en vecka.

Regeringen slöt avtal med den kommunala rörelsen om att de fattiga skulle få behålla sina tomter och hus upp till 100 kvm. I maj i år blev det på nytt samförståndsförhandlingar mellan fackföreningsrörelsen och regeringen, och parterna stödde det ingångna avtalet.

Då lade Alfredo Cesar, som nu är talman i riksdagen, fram ett förslag som innebar att all jord och egendom skulle återlämnas till de gamla ägarna. D v s att alla avtal som regeringen slutit med lantarbetarna och den kommunala rörelsen skulle ogiltigförklaras. Hela riksdagen ställde sig bakom Cesar, förutom en inom UNO-blocket. Presidenten lade in sittveto emot Cesars lagförslag.

Nu ligger lagförslaget hos en kommission i väntan på att det på nytt tas upp i riksdagen. Det troligaste är en kompromiss mellan regeringen och Cesar-falangen kring privatiseringen. I annat fall kommer de redan stora spänningarna mellan riksdag och regering att leda till total konfrontation.

Bönderna och marknaden

Effekterna av marknadskrafternas fria spel började synas. Privata köpmän tog över en stor del av inköpen av produkter från bönderna och industrierna. Det blev fritt att sälja till vem man ville. Bankerna lånade ut pengar till bönderna, men inte som förut: Nu krävde de papper på gårdarna. Alla gamla skulder skulle vara betalda. Det fanns bönder som hade skulder på ett par tusen till tio tusen dollar som den gamla regeringen aldrig krävde in innan de gav nya lån. Bankerna prioriterade lån till nyinvesteringar inom exportsektorn. Detta drabbade småbönderna. Majoriteten av småbönderna fick inga lån. I Jalapaområdet i norra Nicaragua mot Honduras brukade småbönderna och kooperativen odla sammanlagt 8400 hektar basgrödor vid varje sådd. Under första halvåret 1991 odlade de 3500 hektar – mest för egen konsumtion – med utsäde de hade kvar sedan förra skörden.

Kooperativen

Två tredjedelar av kooperativen i Matagalparegionen beräknas sakna papper på sina jordar. Det skulle kosta flera hundra dollar att skaffa en lantmätare som kunde göra en ritning över gården. I vissa fall har man heller inte riktigt klart för sig var gränserna går. Kooperativen började sälja sina fordon och eventuella maskiner för att betala tillbaka gamla lån. Småbonden sålde sin ko. Banken krävde nu också jorden som säkerhet. Räntan fastslogs till 12 %.

Under revolutionen ägde inte bönderna sin jord och den kunde aldrig pantsättas i någon bank. Syftet var just att försöka förhindra att storbönderna runt omkring eller bankerna skulle bli stora jordägare på bekostnad av småbönderna. UNO utnyttjade skickligt denna fråga i sin propaganda. De sade att revolutionen hade lurat bönderna, eftersom de var inte ägare till sin egen jord.

Före maktskiftet ändrade sandinisterna detta efter påstötningar från missnöjda bönder. Nu är många bönder inne i den onda cirkel som rådde under Somozadiktaturen och som råder i de flesta länder i Latinamerika. Banken, eller den storbonde som lånar ut pengar till småbönderna kan lätt ta jorden som betalning om inte bonden klarar av att betala räntor och amorteringar på lånen. 12 % är svårt att få i vinst för bönderna i dag – inte minst för att det har varit torra i snart två år.

Subventionerna från den förra regeringen gjorde att bönderna inte lärde sig att kalkylera sina förluster eller vinster. De kunde köpa gödningsmedel och bekämpningsmedel billigt från utlandet eftersom de var subventionerade av staten. Det kunde tom vara billigare att köpa en traktor från utlandet än att laga den gamla som gått sönder eftersom det inte fanns några reservdelar. Priserna på importvaror ligger skyhögt över böndernas förmåga. En del försöker lära sig använda alternativa bekämpnings- och gödningsämnen. Andra får mycket sämre skördar.

UNAG

UNAG organiserar alla bönder. Under revolutionen kom bondeorganisationen alltmer att domineras av de medelstora böndernas behov. Kooperativbönderna bildade själva en organisation, UCA. UNAG har inte förmått möta alla problem som bönderna ställs inför i dag. De har ställt krav på lägre räntor och avskrivningstider för skulderna, men ingenting har hänt.

Däremot har bönderna på några ställen tagit saken i egna händer och ockuperat banken på orten och krävt en avskrivningsplan på skulderna och nya lån. Efter några dagars ockupation lyckades det ex i Jalapa. På andra orter har de inte varit tillräckligt välorganiserade. Det är inte UNAG som organisation som gått i spetsen, utan bönder oberoende av organisering som inte sett någon annan lösning än att gå ifrån sina gårdar om de inte betalar sina skulder.

UNAG har sedan avväpningen koncentrerat mycket av sitt arbete på att skapa en allians mellan bönderna på landsbygden -oavsett av om de är sandinister eller före detta contras. De gemensamma klassintressena är det viktigaste. UNAG har genom detta arbete förmodligen minskat risken för att många före detta contras skulle ta till vapen igen i ett inbördeskrig. De flesta före detta contras är bittra på regeringen och anser att de blivit lurade av såväl regeringen, sin ledning inom contras som USA.

I juli beräknade man att ca hälften av kooperativen i Matagalpaområdet inte har några papper på sina gårdar. I många fall har man delat upp kooperativet i enskilda jordlotter. I andra fall odlar man t ex kaffet tillsammans och resten enskilt. Några har sålt sina jordlotter och flyttat. Det pågår uppenbart en upplösning av kooperativrörelsen, som varit en av grundpelarna i den sandinistiska jordbrukspolitiken och där revolutionen haft en stark social bas. Jag saknar närmare information om det aktuella läget.

Lantarbetarna

Kaffegårdarna uppe i Matagalparegionen, som var centrala för landets exportinkomster, fick problem. Gårdarna hade inte fått några pengar för att förnya kaffeplantorna på tre år – plantorna måste förnyas vartannat år.

På de statliga gårdarna fick arbetarna lön till februari/mars i år. Därefter blev de också utan lön. Många levde på majs och bönor som de odlat på sina små privata jordlotter runt huset. Efter några månader märktes undernäringen – framför allt hos barnen. Familjerna fick knappt ihop till ett mål mat om dagen.

Många av lantarbetarna var ensamstående mödrar med många barn – kanske upp till sex, sju barn. En del familjer överlevde genom att arbeta extra på kooperativen runt gården. Andra fick ge sig iväg från gårdarna. Inom ett år hade cirka hälften av alla lantarbetare blivit arbetslösa och nu slogs många ut definitivt och klarade inte av att stanna kvar på gårdarna. Alla förmåner som arbetarna hade på de statliga företagen och gårdarna försvann – dagis, skolor, barnmatsalar, gratis lunch för arbetarna, baskorgen med baslivsmedel, som ofta var värdefullare än själva lönen.

Lantarbetarfacket satte sig i början av året i förhandlingar med regeringen kring privatiseringen av gårdarna. Många lantarbetare blev missnöjda med att facket gick med på privatisering och ifrågasatte resultatet. Många hade varit beredda att kämpa för att gårdarna skulle förbli statliga. Men utan finansiering skulle det inte hålla länge.

Privatisering av gårdarna

Förhandlingarna fördes inom olika federationer och arbetarna uppnådde inte vad de själva hade önskat. De var missnöjda både med antalet och med kvalitén på gårdarna de fick köpa.

De skulle få köpa gårdar genom att låna från staten och de skulle betala för allting utom själva jorden och bostadshusen, kaffeplantorna, torkanläggningen, fordonen etc.

Skulden till staten skulle uppgå till cirka 60 000 till 100 000 dollar för en gård. De måste också betala 12-15 procenters ränta på lånen. Därutöver måste de låna pengar för löner till arbetarna, bekämpningsmedel, gödsel, bränsle till fordon, nya kaffeplantor etc. Om arbetarna inte klarade av att sköta gården eller blev osams inom sex månader skulle gården återgå till staten.

En del av gårdarna, speciellt kaffegårdarna, var tidigare vinstgivande, även om detta aldrig syntes i papprena eftersom de understödde den närliggande armén med mat, fordon etc och dessutom hade kanske en fjärdedel av arbetsstyrkan ständigt inkallad. Så det borde finnas förutsättningar för att många av de arbetarägda gårdarna skall klara sig.

De statliga gårdarna fördelades mellan gamla ägare, arbetslösa inom armén, före detta contras och arbetarna. Från början hade lantarbetarna och FSLN krävt att all obrukad jord inom de statliga jordbruken, kooperativen och de privata gårdarna skulle ingå i en jordbank som skulle fördelas till de jordlösa. Regeringen tvingade fram att jordfördelningen enbart skulle gälla de statliga gårdarna.

På de gårdar som contras och arméfolk fick blev lantarbetarna arbetslösa och ersattes av contras och soldater. Ägarna till arméjorden blev oftast officerarna. Lantarbetarna kunde försöka kämpa mot de gamla ägarna för att få dem att sälja gårdarna (många är borgare i Miami och inte intresserade av att bosätta sig i Nicaragua), eller behålla arbetet och vissa förmåner genom kollektivavtal. Risken är stor att gamla ägaren tar contras i sin tjänst och att dessa tvingar bort de ursprungliga lantarbetarna med våld.

Facket inom industrin

I städerna utkämpar arbetarklassen en svår och ojämn kamp. De flesta industrier klarar inte den internationella konkurrensen. Textilindustrin har helt stängts nu. Det vore tillräckligt om två av de modernaste sockerbruken kördes för att hela produktionen skulle klaras. De flesta industrierna har dåliga och gamla maskiner. Har de nyare maskinpark kommer den troligtvis från öststaterna och i dag är det lika svårt att få reservdelar därifrån som det tidigare var att få tag i dem från USA under blockaden.

Arbetarna blev lovade 25 % av företagen i förhandlingarna. Nu påskyndar regeringen överlämnandet till de gamla ägarna. Regeringen verkar i dag inte bry sig om avtalen. Industriarbetarna kommer få det svårare än lantarbetarna på egna företag att finansiera de ofta stora investeringar som krävs inom industrin.

Den informella sektorn har vuxit mycket kraftigt. Arbetslösheten beräknas nu ligga över 50 % och en stor del av de arbetslösa försöker överleva genom att sälja vad som helst. Under våren ökade arbetslösheten med nästan 20000 människor genom att regeringen erbjöd 2 000 US-dollar till dem som frivilligt sade upp sig inom den statliga sektorn. Fler än väntat följde detta råd trots fackets motstånd. Många har satt upp små försäljningsställen och vinsterna inom denna bransch sjunker samtidigt som befolkningens köpkraft minskar och antalet försäljare ökar..

Den kommunala rörelsen

Sandinisterna vann knappt i ett tiotal kommuner i landet – dessa får inga statliga pengar alls, utan överlever på små kommunala avgifter och med det bistånd de kan få från internationella organisationer och vänorter världen över. Det stora problemet är att de inte har några resurser och att de inte heller har jord att erbjuda alla de som kommer in till städerna och begär en

tomt och material för att kunna bygga. De kan inte heller erbjuda arbete. Kommunledningarna har ofta försökt spela medlare mellan jordägarna runt städerna och de bostadslösa.

Den kommunala rörelsen försöker lösa frågor i stadsdelarna som vatten, el, avlopp, latriner, vägar, reparation eller nybygge av sjukstugor och skolor, organisering av hälsobrigadister i stadsdelarna. De försöker också erbjuda en sjuksköterska eller t o m en läkare vissa tider i veckan i sjukstugan. De organiserar också utbildning och diskussioner med ledarna för stadsdelarna om vad man kan göra. I en del städer är befolkningen ganska välorganiserad, t ex i sandinistkommuner som Estelí och Ocotal. I UNO-städerna är det ojämnare. Vissa stadsdelar fungerar mycket väl där det funnits en lång tradition av kamp. I andra stadsdelar finns det inget arbete alls.

1988 försökte sandinisterna organisera en ny slags kommunal rörelse som skulle ta upp befolkningens mest akuta behov i stadsdelarna. Den skulle organisera hela befolkningen och inte bara sandinisterna. Men den kommunala rörelsen uppfattades som en partiorganisering av både sandinisterna själva och resten av befolkningen och det förekom inga val till ledningarna, förutom på några håll. Efter valet var det stora motsättningar mellan sandinister och UNO-sympatisörer som slogs om makten och kontrollen över den kommunala rörelsen.

Allt eftersom tiden går och den ekonomiska situationen blir allt värre för folket och ingen ser någon enkel lösning från den nya regeringen, så enas befolkningen kring de konkreta, gemensamma problemen – såvida de inte helt demoraliseras och det inte händer någonting. Det har länge rått handlingsförlamning inom organisationen efter valet – människorna har väntat på att FSLN skall ta initiativ till aktioner.

Funktionärerna försvinner

Under revolutionen fanns en mängd funktionärer som partiet bekostade som var tillsatta att leda massorganisationerna. De kom och talade om vilken politisk linje som gällde och framför allt vad man skulle göra. Initiativen kom ofta uppifrån. Dessa funktionärer finns inte kvar, eftersom partiet har inte råd. Det tar tid innan människor vänjer sig av med detta och börjar ta itu med organisering och funderar ur aktioner själva.

Jag tycker det är en sund utveckling att funktionärerna försvunnit. De var i allmänhet inga naturliga ledare som delade de problem som de skulle lösa. I själva verket hämmade de en verklig folkrörelse. Men de flesta hade väntat sig att den nya regeringen skulle innebära stora förbättringar. Det skämtades i fattigstadsdelarna: *Cuando viene Violeta tenernos chuleta* – när Violeta kommer då får vi biffstek på bordet varenda dag. Så blev det inte...

Ingen gång under hela revolutionen har problemen varit så stora som i dag. Med arbetslösheten, med de droger som kom in i Nicaragua efter valet. Nicaragua är nu ett genomgångsland för knark till USA från Colombia. Men det sprids även kokain i Managuas fattigstadsdelar. Prostitutionen har blivit vanlig igen, också långt ner i åldrarna. Mer sprit, mer misshandel som följd av den ökande misären och ökade svårigheter för människorna att klara överlevnaden.

Där den kommunala rörelsen lyckas bli stark växer det i dag i en diskussion och självkritik om hur arbetet fungerade tidigare fram nya ledare i stadsdelarna. De flesta är sandinister, eller var tidigare sandinister som uteslutits eller dragit sig tillbaka eftersom det inte gick att kritisera eller diskutera inriktningen tidigare. En del röstade på UNO i valet. Eller också är det människor med olika politisk inriktning som bildar en vattenkommitté.

Det tar tid för nya ledare att växa fram, men processen pågår. Den kommunala rörelsen har tillsammans med AMNLAE, UNAG och de fackliga organisationerna bildat FLP, *Frente de Lucha Popular* (Folkliga kampfronten) just för att slåss för att kunna behålla hus, tomter och jordlotter för de fattiga.

Kvinnorörelsen AMNLAE

FSLN hade för avsikt att kvinnoorganisationen AMNLAE redan 1988-89 skulle omformas till MOMLAE, d v s en bredare kvinnorörelse med representanter från alla kvinnosektorer. De insåg behovet av att arbeta med kvinnornas problem på arbetsplatserna och i stadsdelarna. AMNLAE öppnade kvinnohus i Managua, men också i andra städer.

De fackliga organisationerna började organisera kvinnosekretariat som tog sig an kvinnornas speciella problem. Lantarbetarfacket ATC hade länge kämpat för kvinnornas rättigheter och nått långt – kvinnorna hade lika lön, fick facklig och teknisk utbildning, bättre förmåner under graviditeten. Det inrättades dagis, skolor och gemensamma tvättinrättningar när det var ont om vatten.

MOMLAE bildades först efter valet, men det blev aldrig någon bred rörelse, utan styrdes fortfarande av FSLN. D v s man betraktade fortfarande AMNLAE som ett sätt för partiet att nå ut med sin politik till kvinnorna. Diskussionen kom upp igen inför AMNLAEs kongress i år.

De AMNLE-kvinnor som genom kvinnohusen och arbetsplatsernas kvinnosekretariat fått egna erfarenheter av kvinnornas problem ide fattiga stadsdelarna, ville omforma AMNLAE till en bred kvinnoorganisation med en ledning som bestod av representanter från olika sektorer och utan direkt koppling till partiet. De ville att AMNLAE skulle inriktas på kvinnornas viktigaste behov och försöka tillfredsställa dem.

AMNLAEs representanter utifrån landet som inte deltagit i diskussionen och var i majoritet röstade ner detta förslag. De facto är den sandinistiska kvinnorörelsen numera splittrad i AMNLAE och 52%-rörelsen som de andra kallar sig. Den nya rörelsen vill kämpa för abort, den tar upp kvinnornas speciella situation i hemmet, på arbetet och i partiet samt rätten att vara lesbisk.

Starkare fackförening

Fackföreningsrörelsen samlas inom FNT och organiserar ca 60 % av arbetarna. FNT har i dag en mer självständig profil även i förhållande till FSLN. Facket har skaffat sig ett politiskt utrymme och blivit en kraft att räkna med. En part som regeringen måste ta hänsyn till och förhandla med. Men fackföreningsrörelsen har inte lyckats att stoppa regeringens nyliberala politik, arbetslösheten, den försämrade ekonomiska situationen för folket eller privatiseringen. I dag är den viktigaste frågan kampen om den avtalade delen av gårdarna och industrierna till arbetarna. Nästa steg blir att kunna behålla det arbetarägda företaget som skall fungera i en fri marknadsekonomi. Det är en kamp med många problem.

Det pågår också en diskussion om hur man skall organisera sig. Skall varje arbetarägd gård administrera sig själv och på egen hand söka finansiering och hjälp? Då får arbetarna lokalt självbestämmande över sin egendom och hur de organiserar arbetet. Eller skall alla arbetarägda gårdar administreras centralt genom fackföreningen? Då det finns återigen risk för byråkratisering och centralstyrning och det blir svårt för arbetarna att få något inflytande över gårdarnas skötsel.

Det förra skulle kräva kunskaper och förmåga att administrera. Den senare modellen kanske skulle underlätta finansieringsstöd utifrån – med stora begränsningar för demokratin. Det finns i sig en stor motsättning mellan att konkurrera på marknaden och bli så vinstgivande och effektiv som möjligt och samtidigt understödja en demokratisk utveckling inom facket och bland arbetarna.

FSLNs första kongress

FSLN höll sin första kongress i juli år. Inför denna hade man redan haft ett år av självkritik och utvärdering av de tio åren och denna sammanfattades inför kongressen.

Kriget och blockaden står i en särställning. Men ett stort problem är också att FSLN inte lyckades att bygga upp en allians med bönderna i Nicaragua, dvs att de inte lyckades skapa en balans i förhållandet mellan land och stad. Den ekonomiska politiken misslyckades också.

De två sista årens anpassning till Valutafondens krav gjorde att FSLN förlorade stor del av sin sociala bas. Inte ens arbetarna tyckte att de kunde få det mycket sämre.

Den gamla auktoritära styrningen och organiseringen i partiet och samhället uteslöt ett växande hos människor. Detta sätt att organisera sig var en tradition i Nicaragua. Gerillaerfarenheterna utgjorde inget brott med traditionen och den centralstyrning som framtvungades av kriget stärkte den ytterligare.

Det fanns en omedvetenhet inom partiets ledning om behovet av en ökad demokrati och deltagande för att utveckla revolutionen. Det fanns också en paternalism från partiets sida där man inte stödde egna initiativ och behov av utveckling – man styrde, men lyssnade inte. Korruptionen inom statsapparaten olika nivåer blev värre när den ekonomiska situationen förvärrades och klasskillnaderna ökade. Det förekom också korruption inom partiet där några i ledande ställning drog fördel av sin position på olika sätt.

Sammanblandning stat-parti

Den totala sammanblandningen mellan stat och parti och osjälvständiga massorganisationer i förhållande till stat och parti uppfattades som ett mycket stort fel. Den ideologiska skolningen var också bristfällig och det fanns ingen debatt inom partiet eller öppenhet för diskussion. Den som försökte resa en diskussion och ifrågasatte klassades som kontrarevolutionär.

Man hade behövt diskutera den ekonomiska politiken och utvecklingsmodellen för Nicaragua inom partiet ända nere i basen. Många i basen hade svårt att hänga med i det diplomatiska spelet inom partiet. Man diskuterade inte heller klasskillnaderna inom partiet, eller tog itu med ledarnas övertramp och korruption.

Och min personliga bedömning är att man inte tog itu med kvinnornas situation i Nicaragua, vilket till stor del begränsade revolutionens möjligheter att överleva.

Kongressen visade enhet

Kongressen innebar några viktiga saker för sandinisterna: enheten inom partiet behölls. Flera gånger – som efter valförlusten, under julistrejken, under UNO-upproret – var det risk för att FSLN skulle splittras eftersom meningarna var mycket delade om hur man skulle hantera situationen. Motsättningarna hade också visat sig under hela kongressperioden under våren.

Några ledare inledde kongressdebatten med att kalla fackföreningsrörelsen för oansvarig och de krävde att partiet skulle kontrollera fackets aktiviteter. Rafael Solís och Eduardo Jarquín, som båda hade ledande poster inom FSLN, stod för denna linje. De talade om behov av samregering med regeringen i ett läge där det var hela folket – nationen – som hade problem med att få resurser utifrån och få igång en ekonomisk utveckling. Ingen av dem blev omvald till partistyrelsen.

Daniel Ortega gick in i slutet av kongressdebatten och menade att de som förespråkade en borgerlig politik och motsatte sig fackföreningarnas autonomi och möjligheter att kämpa för arbetarnas intressen kunde gå in i de 14 partier som redan för en borgerlig politik.

Om FSLN förlorar sin kontakt med de fattiga massorna och inte företräder deras intressen har FSLN inte längre något existensberättigande enligt Ortega. För utan social bas är FSLN inte längre någonting.

Motsättningarna inom partiet har varit kopplade till partimedlemmarnas olika klasstillhörighet. Några talade om FSLN 1 och 2. FSLN 1 var de som hade ett hus, en bil, ett arbete, en anställning inom staten eller som funktionär inom partiet. Det var de som talade om behovet av resurser utifrån, om behovet av stabilitet på arbetsmarknaden för att kreditgivarna skulle vara intresserade av Nicaragua och behovet av att stödja och arbeta med regeringen mot extremhögern.

FSLN 2 var de arbetslösa, arbetare och småbönder, alla fattiga. De som inte kunde ge sina barn så att de blev mätta, de som hotades i sin bostad eller på sin gård av gamla ägare, de vars barn inte längre hade råd att gå i skolan när alla måste betala för böckerna, de vars barn dog för att det inte längre fanns gratis mediciner.

De bryr sig inte ett dugg om samregering. De vill ha arbete och kunna ge sin familj en grundtrygghet. De vill slåss mot regeringen som nekar dem detta. De tycker att armén som stöder folket kan användas för att ta makten tillbaka. De vill att partiet skall vara ett kämpande parti på folkets sida i dag.

En del gick ur partiet när Sergio Ramirez åkte med regeringen för att tigga pengar. De tycker att partiet skall stå fast vid den anti-imperialistiska kamp som kostade 50 000 nicaraguaner livet. De vill stå fast vid internationalismen och stödet till Kuba och FMLN. De vill inte gå med på att den väpnade kampen för alltid är död som metod i kampen, som det uttrycks i programmet.

Programmet

Programmet erbjuder inte något svar på vilket parti FSLN skall bli på lång sikt. Det kongressen enades om är ett kampprogram för de närmaste åren. Det är allmänt och ibland motsägningsfullt så det är svårt att få ledning för konkreta politiska ställningstaganden. Programmet innebär heller inget klart alternativ till den nyliberala politiken. Ledningen medger också att de saknar svar på vilken alternativ ekonomisk politik de vill föra och att det är en av bristerna i partiet i dag.

Programmet slår fast att det är viktigt att skapa nya allianser med olika grupper i samhället, i synnerhet bönderna. Tyvärr kom inte den nationella ledningen ut med sin utvärdering av de tio årens revolution förrän på själva kongressen. Därför diskuterades den aldrig ordentligt.

Stadgarna till ett massparti

Partiet förändrades i och med kongressen. De stadgar som antogs innebär att FSLN blir ett mer demokratiskt massparti. FSLN har i dag över 100 000 medlemmar och sympatisörer och det ställs inte lika stora krav på medlemmarna som tidigare.

Partistyrelsen utökades till 120 personer, dvs mer än det dubbla. Två tredjedelar är nya och många av de gamla röstades bort. De som valdes in med flest röster var ledarna för massorganisationerna och representanter från landsbygden. Här kom även medlemmarnas missnöje med vissa ledare fram. Styrelsen fick en större roll i partiet och skall kontrollera den nationella ledningens arbete.

Den nationella ledningen består av den tidigare regeringen: Daniel Ortega, Henry Ruiz, Tomas Borge, Jaime Wheelock, Victor Tirado, Bayardo Arce och nyvalda är René Nunez och Sergio Ramirez. Den nationella ledningen krävde att de skulle väljas på en lista, vilket gjorde det omöjligt att rösta bort någon. Detta kritiserades av flera som odemokratiskt på kongressen.

Hade det blivit individuella val hade Bayardo Arce med stor säkerhet inte blivit omvald. Troligen inte heller Jaime Wheelock som anses vara ansvarig för partiets ekonomiska politik och jordreformen.

Daniel Ortega har en stark ställning i partiet och har framstått som kanske den mest radikale ledaren i balansgången mellan olika åsiktsriktningar inom partiet. Han talar om att FSLN fortfarande kämpar för socialismen, trots att varken målet eller vägen dit är definierad i dag.

En stor fråga i diskussion var om före detta contras kunde bli medlemmar i partiet. Daniel Ortega tog tillsammans med partimedlemmar från femte regionen upp frågan. Kongressen sade nej, men intresset var stort i vissa delar av krigsregionerna, framför allt där contras har en stark ställning. Några före detta contras har också valts in, även om detta inte är allmänt känt.

Kvinnorepresentationen

Den andra viktiga frågan som speciellt drevs av kvinnor var att Dora Maria Tellez skulle väljas in i den nationella ledningen. Detta var den nationella ledningen emot. Kanske skulle hon varit obekvämt – för hon är känd för att vara en mycket duktig partimedlem (militärstrateg under upproret, sjukvårdsminister) och för att vara hederlig och att ta kamp i frågor där hon har en annan uppfattning.

Det kvinnliga deltagandet på kongressen var katastrofalt dåligt: bara ca 18 % deltog (18 % är också andelen kvinnor som finns i den breddade partistyrelsen). Detta visar ännu en gång vilken marginell ställning kvinnorna har inom ledande funktioner i partiet, trots att många rörelser på basplanet, som t ex den kommunala rörelsen, huvudsakligen består av kvinnor.

Vad hade hänt om sandinisterna vunnit valet? Hade de lyckats få slut på kriget? Hade regeringen fått den internationella legitimitet som man så hett önskade för att få resurser utifrån och ett erkännande från USA? Det var inte många som trodde det vid valet.

Efter en tid, när den första bitterheten lagt sig var många sandinister tacksamma över att de förlorat valet. De insåg att om de fått behålla den politiska makten och den inriktning som FSLN valt hade detta slutat med ett större nederlag för revolutionen.

Tomas Borge uttryckte det så att om FSLN hade suttit kvar så hade kanske folket revolterat inom ett par år och försökt få bort dem ur regeringen på den ekonomiska misär som valutafondspolitiken ledde till. FSLN skulle troligen inom ramen för fredsprocessen ha pressats till att ta avstånd från FMLN liksom Kuba.

I den deklaration som kom från det sista mötet mellan de centralamerikanska presidenterna innan valet 1990 tog de avstånd från väpnade terroristgrupper och gav stöd till den legitima regeringen – dvs de stödde Cristianis högerregering i El Salvador mot FMLN.

Högern mot facket

Regeringen och extremhögern är överens om att genomföra nyliberalism, fria marknadskrafter, privatisering och att folket skall betala detta i form av arbetslöshet och social och ekonomisk misär. Någon formulerade valutafondens politik som att de rika har för lite och de fattiga för mycket. De rika har för höga skatter och begränsningar genom staten. De fattiga har för höga löner och social säkerhet. De har sina fackföreningar för att försvara sina intressen.

För att denna politik skall bli framgångsrik krävs lugn på arbetsmarknaden. Det enda sättet att få detta är att krossa den folkliga organiseringen och fackföreningsrörelsen i Nicaragua.

Taiwanesiska företag har visat intresse för investeringar, men inte så länge fackföreningsrörelsen är stark i Nicaragua.

Det extremhögern och regeringen är oeniga om är i vilken takt denna politik kan genomföras. Regeringen vill undvika inbördeskrig. Då måste den förhandla med den starka kraft som sandinismen utgör i Nicaragua. Extremhögern anser att sandinismens styrka är en myt och att det bästa vore att gå hårdare fram och attackera fackföreningsrörelsen och sandinismen för att få slut på kraven från oppositionen. De vill också skära ner den nuvarande armén och polisen fullständigt för att ersätta den med folk från före detta contras. De anser att regeringens största problem för att kunna styra landet är att den inte har en armé och polis som kan få ordning och lugn i landet.

Regeringen har enligt egna källor lyckats med sin ekonomiska reform. Inflationen har minskat kraftigt jämfört med förra året och valutan har nästan varit stabil. Men produktionen har definitivt minskat bland småproducenterna på landsbygden och i städerna även om regeringen anger produktionsökningar.

Regeringen vill nu påskynda privatiseringen som en eftergift åt extremhögern och UNO-riksdagen. Arbetarna protesterar genom strejker och ockupationer för att regeringen inte bryr sig om ingångna avtal. De sociala oroligheterna har ökat kraftigt under de senaste månaderna. Fackföreningsledare har blivit häktade och avskedade.

”Recompas”

”Recontras” har utökat sina aktiviteter i krigsområdena. Sedan juli har före detta contras inget ekonomiskt stöd alls, så för många av dem är situationen mer desperat än tidigare. Attacker har skett mot sandinister på olika nivåer, liksom fortsatta ockupationer och attacker på kooperativ. Sandinister, huvudsakligen arbetslösa militärer, men också lantarbetare och kooperativbönder som försvarar sin jord, har bildat flera recompas-grupper (compas var ett smeknamn på soldaterna i armén – ungefär kamrat). De har som målsättning att utrota recontras. Militären har bara satts in vid ett tillfälle mot recontras när de kidnappade poliser och militärer och stal vapen. Det förekommer strider i norra Nicaragua. Recompas kräver precis som recontras att få förhandla med regeringen.

Regeringen har ingen social bas. Det har däremot extremhögern genom kyrkan, recontras, UNO-borgmästarna och ”rörelsen för att rädda demokratin” som sakta men säkert byggs upp i de tidigare krigsregionerna. UNO-partierna sluter upp bakom extremhögerns perspektiv.

Regeringen har kommit långt med sin samförståndslinje och har framgångsrikt gått på offensiven såväl ekonomiskt, socialt som politiskt. Det politiska utrymmet har sandinisterna behållit, även om de inte lyckats ändra något väsentligt i regeringens ekonomiska plan.

Men spänningarna stiger. Fören vecka sedan hade någon lagt en bomb i Carlos Fonsecas gravmonument för att den skulle explodera under den minnesakt som hålls varje år. Många människor skulle i så fall ha dödats. Nu sprängdes bomben en tid efteråt. Men resultatet blev att uppretade sandinister brände en reaktionär radiostation och kommunalhuset i Managua där den högerextremistiske borgmästaren Aleman sitter.

Har FSLN någon framtid?

Vad har då sandinisterna för framtid i Nicaragua? De har flera starka massorganisationer, framför allt fackföreningar. De har en armé som regeringen inte kan använda för att förtrycka folket. Polisen har börjat upplösas och contras fungerar som landsbygdspolis och de har gått in i polisväsendet. Men konfrontationerna med befolkningen har varit få och det är en gammal partimedlem som sitter som polischef.

Sandinisterna har ett folk som lärt sig att säga sin mening, som har fått ett människovärde under dessa tio år. Och det är svårt att utplåna detta ur minnet. De har ett folk med omfattande militär erfarenhet och som periodvis varit mycket välorganiserat. FSLN fick mer än 40 % av rösterna trots risken för fortsatt krig och ekonomisk misär. Det är en mycket hög siffra.

FSLN har tusentals medlemmar som gjorde stora uppoffringar under revolutionsåren och som visade stort hjältemod i vardagen. Det finns en stark tro på en framtid och på kollektiva lösningar. De fick inga privilegier, utan delade även fattigdomen. Alla dessa människor gav hopp om förmågan och viljan till förändring och förbättring av mänsklighetens villkor.

De stora hoten och osäkerheten kring framtiden handlar om huruvida desperationen över arbetslösheten och den ekonomiska misären kan driva fram sociala uppror som fackföreningen inte lyckas kontrollera. Och att regeringen gör alltför stora eftergifter åt extremhögern samtidigt som attackerna mot sandinisterna fortsätter. Och att detta framkallar ett inbördeskrig...

Men än är motståndet starkt. Från FSLN, facket, massorganisationerna och många nicaraguaner som vägrar att släppa drömmen om en annan framtid med kollektiva lösningar.

På samma sätt som de viktiga ekonomiska besluten inte tas i Nicaragua i dag, så beror den nicaraguanska revolutionens och FSLNs framtid på vad som händer i andra länder, ja även i Sverige.

FSLN har inlett en diskussion med andra progressiva rörelser i Latinamerika, som t ex Arbetarpartiet (PT) i Brasilien och PRT i Mexiko, för att utvärdera de senaste 20 årens revolutionära kamp i Latinamerika och för att lära av varandras misstag och framgångar. På mötet i oktober med FSLN och solidaritetsrörelsen i världen talade sandinisterna om behovet av att föra en gemensam kamp mot åtstramningspolitik och nyliberalism i världen.

Människor i Europa och i Latinamerika drabbas av samma politik. Aldrig förr har sambandet mellan vår kamp här och deras i Nicaragua framstått så klart. Och vi behöver varandra för att kunna gå vidare.